

Nr 48

Utlåtande angående dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till införsellag m. m., dels ock i anledning av propositionen väckta motioner.

Genom en den 25 juli 1968 dagtecknad proposition, nr 130, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) införsellag,
- 2) lag om ändring i utsökningslagen,
- 3) lag om ändring i konkurslagen,
- 4) lag om ändring i 20 kap. föräldrabalken,
- 5) lag om ändring i 17 kap. handelsbalken,
- 6) lag angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal,
- 7) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon,
- 8) lag angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,
- 9) lag angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,
- 10) förordning om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),
- 11) lag om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97).

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels likalydande motionerna I: 981 av herr *Sveningsson* och II: 1243 av fru *Kristensson*,

dels motionen II: 1237 av herr *Sjöholm*,

dels ock motionen II: 1244 av herr *Svensson* i Kungälv m. fl.

Redogörelse för motionerna lämnas i det följande, s. 65.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll torde utskottet få hänvisa till sitt eget yttrande, s. 65 ff.

Förslagen

De vid propositionen fogade förslagen är av följande lydelse.

1) Förslag

till

Införsellag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §.

Införsel får äga rum för följande grupper av fordringar, nämligen

1. underhållsbidrag enligt giftermålsbalken eller föräldrabalken,
2. bidrag, som tillkommer kommun för omhändertaget barn enligt 72 § andra stycket barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97) eller till hjälptagares försörjning enligt 40 § lagen den 4 januari 1956 (nr 2) om socialhjälp,
3. skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrives,
4. böter och viten.

2 §.

Genom införsel får tagas i anspråk

1. arbetstagares avlöning, vare sig den utgår i form av tidlön, ackordersättning, provision eller annan gottgörelse,
2. annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning därvid är jämförlig med en arbetstagares,
3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse,
4. vad som utgår såsom pension eller livränta.

Med livränta skall vid tillämpning av lagen, såvitt angår införsel för fordran som avses i 1 § 1 eller 2, jämföras sjukpenning och annan dag ersättning, som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning.

För vissa fall när skälig lön för gäldenärens arbete ej utgår gäller särskilda bestämmelser i 22 §.

3 §.

Vad som nedan föreskrives om införsel i avlöning äger motsvarande tillämpning vid införsel i annan förmån. Bestämmelser om arbetsgivare gäller därvid annan som utger förmån, vari införsel kan beviljas.

4 §.

Lagen äger icke tillämpning, när gäldenären är dödsbo eller annan juridisk person.

Förutsättningar för införsel

5 §.

Införsel för underhållsbidrag får äga rum, om bidraget är fastställt genom skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse eller genom lagakraftvunnen dom eller beslut som får verkställas lika med sådan dom. Vidare förutsättes, att antingen bidragsbelopp, som enligt andra stycket får uttagas, utestår obetalt eller gäldenären vid två eller flera tillfällen under de två senaste åren före införselbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det är anledning antaga att detta skall upprepas.

Genom införsel får uttagas endast bidragsbelopp som förfallit till betalning tidigast två år före början av den kalendermånad under vilken verkställigheten skall ske. Vid tillämpning av vad som nu sagts skall bidrag som avses i 7 kap. 10 § föräldrabalken ej anses förfallet till betalning innan det blivit bestämt till beloppet.

Genom införsel får ej uttagas annat bidragsbelopp än sådant som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

6 §.

Införsel för kommuns fordran på bidrag får äga rum, om beloppet fastställts genom förbindelse eller lagakraftvunnet beslut enligt vad därom är föreskrivet. Införsel får ej avse annat bidrag än sådant som belöper på tiden efter fastställelsen eller, när denna skett på ansökan, efter det ansökningen gjordes.

Bestämmelserna i 5 § första stycket andra punkten samt andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning.

7 §.

Införsel för skatter och allmänna avgifter samt för böter och viten får äga rum så snart förutsättningar för indrivning föreligger. Beträffande böter eller viten som ålagts genom hovrätts dom får dock, innan domen vunnit laga kraft, införsel ej ske i annat fall än då domen avser disciplinbot.

Förfarandet hos utmätningsmannen

8 §.

Fråga om införsel upptages av utmätningsmannen i den ort där gäldenären är bosatt. Är denne icke bosatt här i landet, upptages frågan i den ort där arbetsgivaren finns.

9 §.

Innan beslut om införsel meddelas, skall utmätningsmannen bereda gäldenären tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan avsevärd tidsutdräkt. Gäldenären behöver dock ej höras när han byter anställning och beslut skall meddelas om införsel hos den nya arbetsgivaren.

10 §.

Utmättningsmannen bestämmer dels hur mycket som högst får innehållas vid varje avlöningstillfälle (införselbeloppet), dels ett belopp som skall förbehållas gäldenären för eget underhåll och familjens behov samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne (förbehållsbeloppet).

Är i fall som avses i 1 § 1 eller 2 fråga om införsel för engångsbelopp skall utmätningsmannen, när det behövs, fördela beloppet på skilda poster efter vad som är skäligt med hänsyn till den tid för vilken beloppet är avsett och övriga omständigheter. De särskilda posterna anses vid tillämpning av införseln förfallna efter vad som sålunda bestämts.

11 §.

Föreligger särskilda skäl, får utmätningsmannen föreskriva att arbetsgivaren skall anpassa sättet för avlöningens utbetalande så att införseln kan verkställas i därför lämpad ordning.

12 §.

Beslut om införsel skall ändras, om anledning förekommer till det.

Beslut om införsel för bidrag som avses i 1 § 1 eller 2 skall hävas, om gäldenären betalar förfallna bidrag och det är anledning antaga att bidragsskyldigheten skall fullgöras för framtiden.

13 §.

Utmättningsmannen skall underrätta arbetsgivaren angående beslut om införsel eller i fråga som avses i 11 eller 12 §.

Företrädesordning m. m.

14 §.

Införsel för underhållsbidrag har företräde framför skatteavdrag. Vid annan införsel har skatteavdraget företräde.

15 §.

Är fråga om införsel för olika slags fordringar, har de gruppvis företräde i den ordning vari de upptagits i 1 §.

Vid samtidig införsel för två eller flera underhållsberättigade fördelas in-

nehållet belopp efter de löpande bidragens storlek. Bidrag som avses i 7 kap. 10 § föräldrabalken räknas härvid som löpande på sex månader. Om mera innehållits än som svarar mot de löpande bidragen, har bidrag som stått ute längre företräde vid fördelningen av det överskjutande beloppet.

Delbetalning, som inflyter på viss underhållsberättigads fordran, avräknas i första hand på det belopp som stått ute längst och alltjämt kan uttagas genom införsel.

Av fordringar som avses i 1 § 2—4 har inom varje grupp vad som stått ute längst företräde.

16 §.

Om underhållsbidrag som avses i 5 kap. 5 § giftermålsbalken överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen, får underhållsbidraget vid tillämpning av 15 § jämkas med hänsyn till annan fordran för vilken införsel samtidigt äger rum. Är det påkallat av särskilda skäl får jämkning ske även av annat underhållsbidrag, om detta uppenbart överstiger vad som skäligen fordras för den underhållsberättigades försörjning.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, om skatteavdrag eller utmätning ej kan äga rum till följd av införsel för underhållsbidrag, som avses där.

17 §.

Införsel går före utmätning. Införsel för fordran som avses i 1 § 4 skall dock ändras eller hävas, om utmätning därigenom kan äga rum för annan fordran.

Har införsel för viss fordran beviljats i pension, livränta eller vederlagsfordran som avses i 2 § 3 och blir därefter rättigheten som sådan utmätt för annan fordran, har införselfordringen företräde till betalning ur vad som inflyter till följd av utmätningen. I fråga om fordran som avses i 1 § 1 eller 2 gäller vad som nu sagts bidragsbelopp som förfallit när utmätningen är fullbordad eller förfaller näst därefter.

Belopp som innehållits enligt denna lag får ej utmätas för annan gäldenärens skuld.

18 §.

Införsel får äga rum utan hinder av gäldenärens konkurs, i den mån ej avlöning eller annat som införseln gäller skall ingå i konkursboet enligt 27 § konkurslagen.

Arbetsgivares skyldigheter och ansvar

19 §.

Införselbeloppet skall innehållas endast i den mån avlöningen överskjuter förbehållsbeloppet.

Arbetsgivaren skall tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp på tid och sätt som denne bestämmer. Om särskild anledning förekommer, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att omedelbart tillstålla honom innehållet belopp.

20 §.

Betalar arbetsgivaren ut avlöning i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter han att inom föreskriven tid eller på anfordran tillstålla utmätningsmannen innehållet belopp, får utmätningsmannen omedelbart hos arbetsgivaren genom utmätning taga ut vad som skolat innehållas eller innehållits.

21 §.

Arbetsgivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid tillstålla utmätningsmannen belopp som skolat innehållas enligt beslut om införsel dömes till böter.

22 §.

Arbetar gäldenären i annans förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och kan till följd därav fordran som avses i 1 § 1 eller 2 ej uttagas genom införsel, får utmätningsmannen ålägga arbetsgivaren att, för tid efter det beslut därom meddelats och till dess annat förordnas, till utmätningsmannen utge så mycket som kunnat uttagas genom införsel om skäligen lön utgått för arbetet. Innan beslut meddelas skall såväl gäldenären som arbetsgivaren få tillfälle att yttra sig.

Det som sålunda utges skall räknas som genom införsel innehållen lön. Underlåter arbetsgivaren att utge belopp som bestämts genom beslutet äger 20 § motsvarande tillämpning.

Övriga bestämmelser

23 §.

När införsel beviljats, får gäldenären icke förfoga över sin rätt genom överlåtelse eller på annat sätt så att verkställigheten hindras eller försvåras, om ej utmätningsmannen medger det av särskilda skäl.

24 §.

Har medel innehållits för fordran som avses i 1 § 2, 3 eller 4 är gäldenären icke vidare betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av innehållet belopp, även om det icke kan tagas ut hos arbetsgivaren.

25 §.

Talan mot utmätningsmans beslut enligt denna lag föres hos överexekutor genom besvär. Klagan är ej inskränkt till viss tid.

26 §.

Är talan om förbindelse som avses i 5 eller 6 § anhängig vid domstol, får denna förordna att införsel tills vidare ej får äga rum.

27 §.

Införsel och åtgärd enligt 22 § sker utan avgift.

Kostnad för utmätning i fall som avses i 20 § skall bestridas av allmänna medel, om den ej kunnat uttagas ur köpeskillingen för den utmätta egendomen.

28 §.

Beträffande införsel i sjukpenning eller annan dagersättning som avses i 2 § får Konungen föreskriva de avvikelser från lagens bestämmelser om förfarandet som föranledes av målets beskaffenhet.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen i övrigt av denna lag meddelas av Konungen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969, då lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta skall upphöra att gälla.

2. Beslut om införsel som är gällande vid den nya lagens ikraftträdande skall tillämpas enligt sitt innehåll även därefter, om ej utmätningssmannen bestämmer annat.

3. Har utmätningssman före den nya lagens ikraftträdande upptagit fråga om införsel mot gäldenär vilken är bosatt utom hans tjänstgöringsområde, skall han överflytta målet till den utmätningssman som är behörig, om ej indrivningen kan beräknas bli avslutad inom kort eller andra särskilda skäl är mot överflyttning.

4. Konungen får tills vidare förordna om annat företräde mellan olika slags fordringar än som angivits i 15 § första stycket.

5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till lagrum som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i utsökningslagen

Härigenom förordnas, *dels* att 54 a, 64—67, 74, 77, 137, 201 och 205 §§ utsökningslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i lagen skall införas fem nya paragrafer, 67 a—67 e §§, av nedan angiven lydelse.

54 a §.

(*Nuvarande lydelse*)

På grund av *skriftligt avtal*, som bevitnats av två personer, må utmätning äga rum för bidrag, som någon enligt *avtalet* skolat utgiva till fullgörande av underhållsskyldighet jämlikt giftermåls- eller föräldrabalken eller skolat erlægga till barnavårdsnämnd såsom ersättning för barns vård jämlikt barnavårdslagen. Beträffande underhållsbidrag till make skall dock vad nu sagts ej äga tillämpning, med mindre makarna under den tid bidraget avser levde och alltjämt leva åtskilda på grund av söndring eller efter hemskillnad.

Har bidrag som avses i 1 mom. förfallit till betalning tidigare än tre år innan ansökan gjordes, må utmätning på grund av *avtalet* ej ske, om gäldenären påstår att bidraget guldits och invändning ej kan med hänsyn till omständigheterna i övrigt lämnas utan avseende. Vid till-

(*Föreslagen lydelse*)

På grund av *skriftlig*, av två personer bevitnad *förbindelse* får utmätning äga rum för bidrag, som någon enligt *förbindelsen* skolat utgiva till fullgörande av underhållsskyldighet jämlikt giftermåls- eller föräldrabalken eller skolat erlægga till barnavårdsnämnd såsom ersättning för barns vård jämlikt barnavårdslagen. Beträffande underhållsbidrag till make skall dock vad nu sagts ej äga tillämpning, med mindre makarna under den tid bidraget avser levde och alltjämt leva åtskilda på grund av söndring eller efter hemskillnad.

Har bidrag som avses i 1 mom. förfallit till betalning tidigare än tre år innan ansökan gjordes, får utmätning på grund av *förbindelsen* ej ske, om gäldenären påstår att bidraget guldits och invändningen ej kan med hänsyn till omständigheterna i övrigt lämnas utan avseende. Vid

¹ Senaste lydelse av 54 a, 77 och 201 §§ se 1963:255, av 64, 66 och 137 §§ se 1967:140, av 65 § se 1955:58, av 67 § se 1927:80, av 74 § se 1955:234 samt av 205 § se 1912:211.

(Nuvarande lydelse)

lämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit genom *avtalet* till beloppet bestämt.

Är talan om *avtalet* anhängig vid domstol, äger denna förordna, att utmätning på grund av *avtalet* tills vidare ej må äga rum.

Den som vill erhålla utmätning skall ingiva *avtalet* i huvudskrift till utmätningssmannen.

(Föreslagen lydelse)

tillämpning av vad nu sagts skall bidrag, varom sägs i 7 kap. 10 § föräldrabalken, icke anses förfallet till betalning innan det blivit genom *förbindelsen* till beloppet bestämt.

Är talan om *förbindelsen* anhängig vid domstol, äger denna förordna, att utmätning på grund av *förbindelsen* tills vidare ej får äga rum.

Den som vill erhålla utmätning skall ingiva *förbindelsen* i huvudskrift till utmätningssmannen.

64 §.

Om undantag från utmätning av lös egendom gäller i övrigt vad som anges i 65—67 §§.

Om undantag från utmätning av lös egendom gäller i övrigt vad som anges i 65—67 e §§.

Bestämmelserna i 65 och 67 a—67 e §§ äga ej, i vidare mån än som följer av 65 § 3 mom., tillämpning, när gäldenären är juridisk person.

Gäldenären skall — — — — utan omgång.

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels och nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösörens till ett värde av högst ettusenfemhundra kronor, eller där gäldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst sexhundra kronor. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall från utmätning undantagas av det förråd, som i huset finnes, vad till underhåll för en månad tarvas, eller, där tillräckligt förråd ej finnes, av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, så mycket som

Från utmätning undantages följande egendom:

1. kläder och andra föremål, som tjäna uteslutande till gäldenärens personliga bruk, till skäligt värde,

2. möbler, husgeråd och annan utrustning, i den mån egendomen är nödvändig för ett hem och dess skötsel,

3. arbetsredskap och annan utrustning, som fordras för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning, samt djur, foder och sådant som i övrigt behövs för hans försörjning, allt till skäligt värde,

4. föremål med sådant övervägande personligt värde för gäldenären, att det måste anses uppenbart obil-

(Nuvarande lydelse)

erfordras för anskaffande av det felande. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

(Föreslagen lydelse)

ligt att taga egendomen i anspråk,

5. hyresrätt till lägenhet, som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad eller fordras för hans förvärvsverksamhet, även om hyresrätten på grund av hyresvärdens samtycke eller av annan anledning får överlåtas,

6. penningar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter, i den mån annat ej är föreskrivet och tillgången skäligen fordras för underhåll åt gäldenären till dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock icke utan synnerliga skäl för längre tid än en månad.

Har gäldenären familj, bestämmes vad som enligt 1 mom. 1—6 får undantagas med skälig hänsyn även till vad familjen brukar eller behöver. Om gäldenären eller någon som tillhör hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, skall detta också beaktas. Undantag enligt 6 bestämmes med skälig hänsyn även till den underhållsbörda som åvilar gäldenären.

Vid utmätning hos dödsbo äger vad som i 1 och 2 mom. sagts motsvarande tillämpning i fråga om dödsboet tillhörig egendom som den dödes efterlevande familj brukar eller behöver. I stället för föreskriften i 1 mom. 6 gäller dock 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

66 §.

Egendom, som till följd av sin beskaffenhet eller enligt föreskrift vid gåva eller i testamente eller på annan mot envar gällande grund ej får överlåtas, får icke heller utmätas,

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

om annat ej följer av lag eller förordning.

Medel, som för särskilt angivet ändamål anvisats gäldenären av staten, kommun eller annan menighet eller av samfund, stiftelse eller inrättning med allmännyttigt syfte eller insamlats bland allmänheten, får ej utmätas, om det strider mot det angivna ändamålet.

Skadestånd, som med anledning av personskada, frihetsberövande, falskt åtal, ärekränkning eller annat sådant tillkommer någon, får ej utmätas för hans skuld så länge skadeståndet inestår hos den som skall utge det. Har skadeståndet bestämts att utgå såsom livränta, gäller vad som nu sagts rätten till livräntan.

Rätt till pension eller till annan livränta än som avses i 3 mom. får ej utmätas i den mån rättigheten fordras för gäldenärens försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Vad som nu sagts gäller dock ej, om gäldenären vid förvärv av rättigheten åsidosatt tillbörlig hänsyn mot sina borgenärer.

När rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant ej får utmätas, får ej heller rätt till vederlag för utnyttjande av rättigheten utmätas innan denna utnyttjats så som förutsättes för att vederlag skall utgå och vederlaget kan beräknas.

Vid utmätning ————— avbetalningsköp iakttagas.

Om förbud mot utmätning i vissa andra fall gälla särskilda bestämmelser.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Förbud som avses i denna paragraf hindra ej att belopp, vilka utgå som pension eller livränta, utmätas i den ordning som anges i 67 d §.

67 §.

Gäldenärs innestående avlöning för tjänst eller annan arbetsställning eller innestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta; och skall, ändå att avlöningen eller pensionen är förfallen, därav från utmätning undantagas vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn till nästa förfallodag. Är avlöningen eller pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar eller äger innestående i bank eller annan penninginrättning, undantagas motsvarande belopp.

Vad sålunda stadgats om pension å rikets stat skall äga tillämpning jämväl å

annan pension eller livränta, som tillkommer gäldenär såsom vederlag för egen eller annans arbetsställning och som förfaller till betalning efter det gäldenären fyllt femtiofem år eller blivit varaktigt oförmögen till arbete; och

pension eller livränta vartill gäldenär eljest äger rätt, i den mån vad sålunda tillkommer honom icke överstiger ettusen femhundra kronors årsränta.

I fråga om viss ytterligare utmätningensfrihet för pension eller livränta

Bestämmelserna i 65 och 66 §§ hindra ej att pant utmätes för pantfordringen eller att egendom, som borgenären av annan anledning äger hålla inne till säkerhet för sin fordran, utmätes för denna. Vad som nu sagts gäller dock icke i fråga om egendom som hyresvärd eller jordägare har rätt att kvarhålla till säkerhet för fordran hos hyresgäst eller arrendator.

Anvisar gäldenären viss egendom till utmätning, hindra bestämmelserna i 65 och 66 §§ ej att egendomen utmätes, om den kan överlätas och utmätning därav ej uppenbart strider mot vad som är påkallat av hänsyn till gäldenärens eller hans familjs behov.

Om egendom som avses i 65 § 1 mom. 1—3 har sådant värde att den ej kan undantagas enligt vad som där sägs, får utmätning ske med förbehåll att gäldenären, efter egendomens försäljning, av behållna köpeskillingen skall utfå visst skäligt belopp för att kunna anskaffa vad han behöver i den sålda egendomens ställe.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

som utgår på grund av försäkring stadgas i lagen om försäkringsavtal. Är eljest i lag eller författning stadgat, att viss egendom ej må utmätas, lände det till efterrättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta gälla särskilda bestämmelser.

67 a §.

Arbetstagares avlöning, som inestår hos arbetsgivaren, får tagas i anspråk genom att arbetsgivaren ålägges att innehålla och tillställa utmätningsmannen viss del (införsel eller utmätning). Om införsel gälla särskilda bestämmelser. Utmätning får ej ske i vidare mån än som följer av 67 b §.

Bestämmelserna i denna lag om arbetstagares avlöning äga motsvarande tillämpning i fråga om annan ersättning för arbetsinsats av gäldenären, om dennes ställning därvid är jämförlig med en arbetstagares.

I mål om utmätning av inestående avlöning äga 9, 11—13, 19—21 och 23 §§ införsellagen motsvarande tillämpning.

67 b §.

För utmätning av inestående avlöning gälla följande villkor och begränsningar.

1. Förordnande om utmätning får meddelas beträffande avlöning som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss avlöningspost.

2. Förordnande får icke meddelas, om det med skäl kan antagas att gäldenären gjort vad han förmått

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

för att betala skulden. Denna begränsning gäller dock ej, när det är fråga om utmätning av ackordslön, provision eller annan ersättning, som inestår för längre tid än en månad.

3. Förordnandet får omfatta endast belopp som uppenbart överstiger vad som åtgår för gäldenärens och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vid tillämpning av vad som nu sagts skall, om förordnandet gäller ersättning som avses i 2 andra punkten, särskild hänsyn tagas till detta förhållande.

4. Utan gäldenärens i utmätningsmålet lämnade medgivande får utmätning ej under ett och samma kalenderår tillämpas sammanlagt längre tid än tre månader eller, om fordringens art ger särskild anledning till det, sex månader. Utmätning får ej heller under två kalenderår efter varandra ske så att avlöningen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tagas i anspråk under längre tid än nu sagts. Om möjligt bör undvikas, att avlöningen tages i anspråk under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till den. Gäldenären äger återkalla medgivande som nyss sagts, när utmätning tillämpats sex månader eller om förhållandena ändrats väsentligt.

5. Bestämmelserna i 4 äga ej tillämpning vid utmätning av ersättning som avses i 2 andra punkten. Meddelas i annat fall förordnande om utmätning beträffande viss av-

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

löningspost, skall förordnandet vid tillämpning av 4 anses gälla den tid på vilken den posten belöper.

6. Ersättning som utgår i stället för semester och inestår hos arbetsgivaren får ej i något fall utmätas utan gäldenärens i utmätningens målet lämnade medgivande. Vad som nu sagts gäller även semestermedel, som av arbetsgivaren inbetalats till och inestår hos särskild kassa.

7. Skatteavdrag har företräde framför utmätning. Om förhållandet mellan införsel och utmätning gälla bestämmelser i införsellagen.

67 c §.

Utmätning av inestående avlöning anses ej fullbordad förrän den som skall utbetala avlöningen fått underrättelse om beslutet och det belopp som skall innehållas är förfallet till betalning.

Samtidigt som avlöning utmätes får till säkerhet för borgenärens rätt till betalning också annan tillgång utmätas. Med vidare åtgärd i den delen får anstå under högst ett år i avvaktan på att avlöning innehålles till betalning av fordringen.

Försättes gäldenären i konkurs, får förordnande om utmätning ej tillämpas beträffande avlöning som förfaller under konkursen.

67 d §.

Bestämmelserna i 67 a—67 c §§ skola i tillämpliga delar gälla beträffande utmätning av belopp vilka utgå som pension eller livränta. Vid tillämpning av 67 b § skall iakttagas,

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

att om beloppen förfalla med längre mellanrum än en månad, utmätning ej får äga rum i vidare mån än om de förfallit månadsvis.

Om utmätning för viss fordran har skett av belopp vilka utgå som pension eller livränta och rättigheten som sådan därefter utmätas för annan fordran, skall så anses som om den senare utmätningen skett även för obetald del av den förra fordringen.

67 e §.

Skadestånd, avlöning eller annan förmån, som ej får utmätas medan den inestår hos annan, får ej heller utmätas förrän dagen efter det att den utbetalats.

74 §.

Utmätas penningar, skola de av utmätningssmannen om händer tagas. Lösören, som utmätas, skola, där de ej, efter ty nedan sägs, föras från stället, därstädes sättas i förvar under utmätningssmannens försegling eller, om han finner det i brist av tjänliga förvaringsrum eller av annan orsak ej lämpligen kunna ske, med hans insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas, att uppenbart synes att godset blivit utmätt. Anses det utmätta ej kunna med säkerhet lämnas på stället under gäldenärens tillsyn, låte utmätningssmannen det av annan där vårdas eller till annat ställe föras, om det så ske kan och borgenär den för godsets vård eller flyttning nödiga kostnad förskjuter.

Utmätas penningar, skola de omhändertagas av utmätningssmannen. Medel som gäldenären i utmätningssmål inbetalar till utmätningssmannen äro att anse som utmätta i målet, om ej betalningen skett med villkor som strider häremot. Lösören som utmätas skola, när de ej efter vad som nedan sägs föras från stället, sättas i förvar därstädes under utmätningssmannens försegling eller, om han finner det i brist av tjänliga förvaringsrum eller av annan orsak ej lämpligen kunna ske, med hans insegel eller skriftligt anslag eller på annat sätt så utmärkas att det uppenbart synes att godset blivit utmätt. Anses det utmätta ej kunna med säkerhet lämnas på stället under gäldenärens tillsyn, skall utmätningssmannen låta det vårdas där av annan eller föras till annat ställe, om

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

det kan ske och borgenär förskjuter
nödig kostnad för godsets vård eller
flyttning.

Utmättes gäldenärs — — — — — att övergå.

Skall utmätning — — — — — det äskar.

77 §.

Då utmätning av lös egendom är
*verkställd så som i 73 § samt 74, 75
eller 76 § sägs*, njuter borgenären
förmånsrätt i det utmäta efter vad
som stadgas i 17 kap. 8 § handels-
balken, såvitt ej utmätningen enligt
vad nedan sägs eller eljest går åter
eller undanröjes.

Finner utmätningsmannen — — — — — ägde rum.

Om åtgärd — — — — — över utmätningen.

Då utmätning av lös egendom är
*fullbordad så som sägs i 67 c § 1
mom. eller 73—76 §§*, njuter borge-
nären förmånsrätt i det utmäta ef-
ter vad som stadgas i 17 kap. 8 §
handelsbalken, såvitt ej utmätning-
en enligt vad nedan sägs eller eljest
går åter eller undanröjes.

137 §.

När *utmätningsmannen efter ut-
mätning av lös egendom erhållit me-
del genom försäljning eller på annat
sätt*, skall han snarast och sist inom
två veckor därefter tillhandahålla
borgenären betalning för hans fordran
så långt medlen förslå. Är beloppet
ringa och kan antagas att ytterligare
medel skola inflyta, får dock med
redovisningen anstå under högst
tre månader utöver tid som nyss
angivits.

Innan dom — — — — — eller borgen.

Har utmätning — — — — — borgenären medlen.

När *utmätt lös egendom blivit såld
eller pengar eljest influtit*, skall *ut-
mätningsmannen* snarast och sist
inom två veckor därefter tillhandahålla
borgenären betalning för hans
fordran så långt medlen förslå. Är
beloppet ringa och kan antagas att
ytterligare medel skola inflyta, får
dock med redovisningen anstå under
högst tre månader utöver tid som
nyss angivits.

201 §.

Vill gäldenär — — — — — om utmätningen.

Vidtages rättelse — — — — — om åtgärden.

*När utmätning skett av avlöning,
pension eller livränta i den ordning
som föreskrives i 67 a—67 d §§ eller
av annan egendom i fall som sägs i
67 c § 2 mom., är klagan ej in-
skränkt till viss tid.*

205 §.

Har den, som förer klagan efter ty i 201, 202 eller 203 § sägs, underlåtit att förete protokollet över den klandrade förrättningen, och är det ej ändå tillgängligt, då målet till avgörande företages, stånde förrättningen fast. Styrker klaganden, att laga hinder mött för protokollets utbekommande, förelägge överexekutor viss tid för dess ingivande och give därvid till känna, att, där protokollet ej är tillgängligt då målet skall avgöras, klaganden förlorat sin talan.

När klagan ägt rum, skall överexekutor vid behov infordra protokoll och andra handlingar i målet från utmätningssmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

3) Förslag

till

Lag

om ändring i konkurslagen

Härigenom förordnas, att 27, 97, 98 och 199 §§ konkurslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

27 §.

Till konkursbo räknas all egendom, som tillhörde gäldenären då beslutet om egendomsavträde meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna för gäld tagas i mät, så ock den egendom, som kan återvinnas till konkursboet. *Ej må dock av gäldenärs lön eller av vad gäldenär eljest kan genom eget arbete under konkursen förvärva mera tillkomma boet än som återstår sedan avdrag skett för gäldenärens, hans makes och oförsörjda barns eller adoptivbarns skäliga underhåll; från arbetsförtjänst varde ock avdrag gjort för all kostnad till förlag.*

På förvaltaren och gäldenären ankomme att träffa överenskommelse om vad efter ty ovan sägs skall avdragas. Är ej sådan överenskommelse ingången innan en vecka förflutit från första borgenärssammanträdet eller, där fråga om avdrag senare uppkommit, inom en vecka därefter, varde frågan hänskjuten till rätten; äge ock borgenär, som är missnöjd

Till konkursbo räknas all egendom, som tillhörde gäldenären då beslutet om egendomsavträde meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna tagas i mät för gäld, så ock den egendom som kan återvinnas till konkursboet.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som inestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som åtgår för hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten

¹ Senaste lydelse av 97 § se 1955: 59 och av 199 § se 1946: 809.

(Nuvarande lydelse)

med vad emellan förvaltaren och gäldenären överenskommits, att påkalla rättens prövning genom skrift, som skall ingivas till konkursdomaren. Då fråga, som nu avses, skall prövas av rätten, infordre konkursdomaren yttrande i ärendet från rättens ombudsman och utsätta dag för handläggningen inför rätten. Kungörelse därom varde minst tio dagar före den utsatta dagen införd en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; varde ock särskild underrättelse meddelad förvaltaren och gäldenären ävensom, där borgenär är klagande, denne. Vad rätten besluter gånge i verkställighet, ändå att ändring däri sökes.

(Föreslagen lydelse)

till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underrätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han därom underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.

Twist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prövas av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsätta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.

97 §.

Gäldenär skall av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, där ej han själv eller hans make kan annorledes försörja familjen. Kan ej inom nämnda tid bouppteckningsed avläggas av gäl-

Gäldenären äger av konkursboet få ut egendom som enligt 65 § utsökningslagen undantages från utmätning.

I stället för 65 § 1 mom. 6 utsökningslagen skall dock gälla att, om annan utväg till försörjning saknas, nödigt underhåll får utgå av konkursboet till gäldenären och hans

(Nuvarande lydelse)

denären, njute han underhåll till dess sådant skett. Gälldenären äge ock från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, make och oförsörjda barn eller adoptivbarn dels ock nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst ettusenfemhundra kronor eller, där gälldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst sexhundra kronor.

Vid bestämmande av vad gälldenären må bestås skall hänsyn tagas så väl till hans behov och boets ställning som ock till hans omsorg att göra rätt för sig och beredvillighet att fullgöra de skyldigheter, som enligt denna lag åligga honom.

Har dödsbos egendom avträtts till konkurs, skall underhåll njutas tills tre månader förflutit från dödsfallet.

(Föreslagen lydelse)

familj eller annan underhållsberättigad under en månad från den dag, då beslutet om egendomsavträde meddelades, eller, om synnerliga skäl äro, under längre tid.

I dödsbos konkurs tillkommer förman som avses i första stycket den dödes efterlevande familj. I stället för andra stycket gäller 18 kap. 5 § andra stycket ärvdabalken.

98 §.

På rättens ombudsman ankomme att efter förvaltarens hörande besluta om vad enligt 97 § må tillerkännas gälldenären; och skall beslut där om meddelas så snart det påkallas och sist före utgången av den tid, under vilken gälldenären äger åtnjuta underhåll.

Nöjes ej gälldenären med beslutet eller menar förvaltaren eller borgenär, att gälldenären genom detsamma undfått mera än honom bör tillkomma, äge den missnöjde begära skriftligt besked om beslutets innehåll och inom fjorton dagar från utgången av tid, som i första stycket sägs, påkalla rättens prövning ge-

Förvaltaren skall i samråd med rättens ombudsman handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, äger 27 § fjärde stycket motsvarande tillämpning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

nom skrift, som skall ingivas till konkursdomaren.

Då fråga, som avses i denna paragraf, skall prövas av rätten, utsätta konkursdomaren för handläggningen därav viss dag efter utgången av den i andra stycket omförmälda klagotid. Kungörelse därom skall minst tio dagar före den utsatta dagen införas en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; och varde därjämte särskild underrättelse meddelad förvaltaren och gäldenären ävensom, där borgenär är klagande, denne.

199 §.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, ankomme på den myndighet, under vilken gäldenären i och för tjänsten lyder, att pröva, huruvida han förr än fyra månader förflutit från det beslutet om egendomsavträde meddelades må åter inträda i utövning av tjänsten. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

Har ämbets- eller tjänsteman blivit försatt i konkurs, äger den myndighet under vilken han lyder, om särskilda skäl föreligga, avstänga honom från tjänstens utövning under högst fyra månader från det beslutet om egendomsavträde meddelades. Att i vissa fall den, som är i konkurstillstånd, ej må utöva ämbete eller tjänst, därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Äldre bestämmelser äga alltjämt tillämpning på konkurs, i vilken beslut om egendomsavträde meddelats före nämnda dag. I fråga om inkomst som förfaller till betalning efter lagens ikraftträdande skola dock de nya bestämmelserna gälla.

4) Förslag

till

Lag**om ändring i 20 kap. föräldrabalken**

Härigenom förordnas, att i 20 kap. föräldrabalken skall införas en ny paragraf, 13 a §, av följande lydelse.

20 KAP.**13 a §.**

Bestämmelser i denna balk eller annan lag eller författning som gälla för det fall, att rätten enligt 12 § meddelat förordnande om underhållsbidrag till barn utom äktenskap eller barnets moder, äga motsvarande tillämpning, när någon genom skriftlig, av två personer bevittnad handling åtagit sig att utgiva sådant underhåll för tid intill dess resultatet av blodundersökning om faderskapet föreligger.

Om verkställighet på grund av sådan handling skall dock gälla vad eljest är föreskrivet om verkställighet på grund av förbindelse att utgiva underhåll enligt denna balk.

Bestämmelserna i 13 § skola äga tillämpning endast om handlingen godkänts av barnavårdsmannen eller barnavårdsnämnden. Lika med att rätten skilt saken från sig utan att mannen funnits vara underhållsskyldig skall anses, att mannen enligt verkställd blodundersökning icke kan vara fader till barnet eller, om faderskapet enligt blodundersökningen är osannolikt, att talan om faderskapet icke väckts mot mannen inom sex månader från det utlåtandet över blodundersökningen förelåg. Tiden för ansökan om återbekommande av betalda bidragsbelopp skall räknas, om mannen enligt verkställd blodundersökning icke kan vara fader till barnet, från det utlåtande över blodundersökningen kom honom till handa och i annat fall från utgången av den tid som nyss angivits. Ansökan skall i dessa fall göras hos länsstyrelsen i det län, där mål om faderskapet skulle ha handlagts av underrätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969 men skall, i fråga om rätt att söka åter eller av allmänna medel erhålla betalda bidragsbelopp, ej gälla bidrag som belöper på tid före lagens ikraftträdande.

5) Förslag

till

Lag

om ändring i 17 kap. handelsbalken

Härigenom förordnas, *dels* att 17 kap. 4, 11, 12 och 18 §§ handelsbalken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges, *dels* att i kapitlet skall införas en ny paragraf, 15 a §, av nedan angiven lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

17 KAP.

4 §.

Är gäldbunden — — — — — kortare tid.

Förmånsrätt i — — — — — pensionsutfästelse m. m.

Har på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § lager om införsel i avlöning, pension eller livränta innehållits avlönings-, pensions- eller livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt första eller andra stycket, gälla samma förmånsrätt för fordran å de: sålunda innehållna beloppet.

Därefter skall — — — — — lag sägs.

11 §.

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan upp-

Därefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; kronans, rikets ständers, städers och allmänna av Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningars fordringar hos de tjänstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för vad av sådan

¹ Senaste lydelse av 4 och 11 §§ se 1967:532, av 12 § se 1960:96 och av 18 § se 1953:74.

(Nuvarande lydelse)

börd hos dem inestår; fordringar hos utmätningsmän och andra, som äga att med utsökningsmål taga befattning eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, för vad till dem i sådan egenskap överlämnats; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit. *Har ersättning av allmänna medel utgått för vad av ämbets- eller tjänsteman, eller av annan, som äger att med utsökningsmål taga befattning eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, tillgripits och förskingrats, skall, där kronan av honom söker sitt åter, den fordran utgå med förmånsrätt, som nu är sagd.*

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva. *Har på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta innehållits livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt nästföregående punkt, gälle samma förmånsrätt för fordran å det sålunda innehållna beloppet.*

(Föreslagen lydelse)

uppbörd hos dem inestår; fordringar hos utmätningsmän och andra, som äga att med utsökningsmål taga befattning eller fått utmätningsmans uppdrag att verkställa indrivning, för vad till dem i sådan egenskap överlämnats; så ock fordringar i övrigt hos kronans ämbets- eller tjänstemän för egendom, som desse, i och för ämbete eller tjänst, emottagit.

Sedan uttages fordran å sådan på tiden efter konkursansökningens ingivande belöpande sjukhjälp eller livränta, som det enligt lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete åligger gäldenären att utgiva.

12 §.

Sist skola, ————— tilläggs pension, m. m.

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller sjömans-

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag för utskylder, avgifter eller bidrag, vilka avses i första stycket, eller sjömans-

(Nuvarande lydelse)

skatt eller på grund av införsel för
utskylder eller allmänna avgifter,
dock endast i den mån innehållandet
skett innan beslutet om egendomens
avträdande till konkurs meddelas
men ej tidigare än två år före kon-
kursansökningens ingivande.

Förmånsrätt som — — — — — konkursansökningens ingivande.

(Föreslagen lydelse)

skatt, dock endast i den mån inne-
hållandet skett innan beslutet om
egendomens avträdande till konkurs
meddelas men ej tidigare än två år
före konkursansökningens ingivan-
de.

15 a §.

*Förmånsrätt som avses här ovan
består, även om fordringen överlåtes
eller tages i anspråk genom utmät-
ning eller införsel eller på annat sätt
övergår till annan.*

18 §.

Böter och viten ävensom fordran
å belopp, som innehållits på grund
av införsel för böter eller viten, äga
minsta rätt.

Böter och viten äga minsta rätt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969. Äldre bestämmelser äga dock
tillämpning på konkurs, i vilken beslut om egendomsavtråde meddelats
dessförinnan.

6) Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77)
om försäkringsavtal**

Härigenom förordnas, att 118 och 123 §§ lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

118 §.

Har någon — — — — — äga tillämpning.

Är den — — — — — anses oåterkalleligt.

Om utmättningsfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av 116 § stadgas i utsoekningslagen.

Om förbud mot utmätning av rätt till livränta i vissa andra fall än då sådant följer av 116 § samt angående utmätning av livräntebelopp meddelas bestämmelser i utsoekningslagen.

123 §.

Fordran, som — — — — — i mät.

Om utmättningsfrihet för livränta i vissa andra fall än då sådan följer av denna paragraf stadgas i utsoekningslagen.

Bestämmelsen i första stycket hindrar ej utmätning av livräntebelopp enligt vad som föreskrives i utsoekningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

7) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 10 maj 1929 (nr 77) om trafikförsäkring å motorfordon

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 10 maj 1929 om trafikförsäkring å motorfordon skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

23 §.

Fordran hos försäkringsanstalt på skadestånd i anledning av personskada må ej för gäld tagas i mät.

Om förbud mot utmätning av skadestånd med anledning av personskada meddelas bestämmelser i utsökninglagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

8) Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om
allmän försäkring

Häri genom förordnas, att 20 kap. 6 § lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

20 KAP.

6 §.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej *tagas i mät för gäld*.

Ej heller må rätt till ersättning överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Fordran å ersättning enligt denna lag, som inestår hos riksförsäkringsverket eller allmän försäkringskassa, må ej *utmätas*. Rätt till ersättning må ej heller överlätas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

Bestämmelserna i första stycket hindra ej utmätning av pensionsbelopp enligt vad som föreskrives i utlösningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

9) Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 50 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243)
om yrkesskadeförsäkring

Härigenom förordnas, att 50 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

50 §.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos försäkringsinrättning, må
ej för gäld tagas i mät.

Ej heller må rätt till ersättning
överbåtas, innan den ersättningsbe-
rättigade åger lyfta ersättningen.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos försäkringsinrättning, må
ej utmätas. Rätt till ersättning må
ej heller överbåtas, innan ersättning-
en är tillgänglig för lyftning.

*Bestämmelserna i första stycket
hindra ej utmätning av livräntebe-
lopp enligt vad som föreskrives i ut-
sökninglagen.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

10) Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950¹ (nr 261)

Härigenom förordnas, att 17 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

17 §.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos riksförsäkringsverket, må
ej för gäld tagas i mät.

Ej heller må rätt till ersättning
överlätas, innan den ersättningsbe-
rättigade äger lyfta ersättningen.

Fordran å ersättning, som inne-
står hos riksförsäkringsverket, må
ej utmätas. Rätt till ersättning må
ej heller överlätas, innan ersättning-
en är tillgänglig för lyftning.

Bestämmelserna i första stycket
hindra ej utmätning av livräntebe-
lopp enligt vad som föreskrives i ut-
sökninglagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1969.

¹ Senaste lydelse av 17 § se 1962:409.

11) Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 (nr 97)

Härigenom förordnas, att 74 § barnavårdslagen den 29 april 1960 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

74 §.

Ersättning som ————— omhändertagandet består.

Bidragsskyldigheten må fastställas genom *avtal, vilket skall upprättas skriftligen och vara bevitnat av två personer. Kan avtal ej träffas*, bestämmes bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Angående sådan talan skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 39 § lagen om socialhjälp.

På yrkande av kommunen eller den ersättningsskyldige äger länsstyrelsen, utan hinder av *förut träffad avtal* eller meddelat beslut, upptaga fråga som här avses till ny prövning.

Bidragsskyldigheten må fastställas genom *skriftlig, av två personer bevitnad förbindelse. Vägrar den ersättningsskyldige att utfärda sådan förbindelse*, bestämmes bidragsskyldigheten av länsstyrelsen på talan av kommunen. Angående sådan talan skall i tillämpliga delar gälla vad som är stadgat i 39 § lagen om socialhjälp.

På yrkande av kommunen eller den ersättningsskyldige äger länsstyrelsen, utan hinder av *utfärdad förbindelse* eller meddelat beslut, upptaga fråga som här avses till ny prövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1969.

Inledning

Lagberedningen arbetar sedan år 1960 med reformering av utsökningslagen (UL) och därmed sammanhängande lagstiftning. I avvaktan på översyn av lagstiftningen i dess helhet bedrivs arbetet så, att beredningen lägger fram förslag till partiella reformer. I sitt tredje betänkande, Utsökningsrätt III (SOU 1964:57), har beredningen tagit upp reglerna om införsel, om annan exekution i lön och i vissa andra förmåner — i det följande kallat löneutmätning — samt om beneficium och annat skydd mot exekution i viss egendom. Betänkandet är undertecknat av f.d. justitierådet Gösta Walin, ordförande, samt numera justitieombudsmannen Ulf Lundvik och numera hovrättsrådet Gösta Dyrssen.¹

Yttranden över betänkandet har avgivits av justitiekanslern (JK), Göta hovrätt samt hovrätterna för Västra Sverige och Nedre Norrland, kriminalvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, försäkringsinspektionen, riksrevisionsverket, centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, kommerskollegium, arbetsmarknadsstyrelsen, rikspolisstyrelsen, statens personalpensionsverk, överståthållarämbetet (ÖÄ), åtta länsstyrelser (de i Uppsala, Jönköpings, Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Jämtlands samt Norrbottens län), exekutionsväsendets organisationsnämnd, statens handikappråd, socialpolitiska kommittén, Sveriges riksbank, Föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges kronofogdar, Sveriges kommunala förvaltningsjurister samt Sveriges rättshjälpsjurister, Föreningen svenska tonsättares internationella musikbyrå, Tjänstemannaföreningen vid kronofogdemyndigheten, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges advokatsamfund, Sveriges författareförening, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges redareförening, Sveriges Radio AB, Svenska kommunförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska personalpensionskassan, Svenska bokförläggareföreningen, Svenska musikförläggareföreningen, Svenska Försäkringsbolags riksförbund.

¹ Lagberedningen har samrått med sin rådgivande nämnd, i vilken har ingått riksbudsmannen J. Adolfsson, ledamoten av riksdagens andra kammare L. D. Cassel, direktören i Svenska arbetsgivareföreningen E. L. W. Forstadius, numera statsrådet J. L. Geijer, juristen i Tjänstemännens centralorganisation S. G. Gustafsson, ledamoten av riksdagens andra kammare G. R. Dockered, advokaten U. N. Kihlman samt ledamoten av riksdagens första kammare Lisa Mattson. I arbetet har vidare deltagit bl. a. följande experter hos beredningen, nämligen kronofogden J. O. Beck-Friis, byråchefen E. B. A. Ehnbohm, kronofogden N. O. Frykholm, chefsåklagaren A. Gustafson och professorn L. T. Welamson.

Kooperativa förbundet (KF), Svensk industriförening, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens riksförbund samt Riksförbundet Landsbygdens folk.

Kriminalvårdsstyrelsen och kommerskollegium har bifogat yttranden av en del skyddskonsulenter resp. samtliga handelskammare. Vidare har exekutionsväsendets organisationsnämnd till sitt utlåtande fogat yttranden av samtliga inte direkt hörda länsstyrelser och av åtskilliga kronofogdemyndigheter. En hel del av länsstyrelserna har bifogat yttranden av kommuner, kommunala nämnder och kronofogdemyndigheter.

Sveriges akademikers centralorganisation har avstått från att yttra sig.

Några av beredningens förslag i SOU 1964:57 har redan genomförts i samband med en tidigare delreform inom utsökningsrätten. Detta gäller främst vissa bestämmelser i 62—64 och 66 §§ UL om utmätningsordningen m.m. (SFS 1967:140).

Beträffande gällande rätt, lagberedningens förslag och remissyttrandena däröver torde utskottet få hänvisa till propositionen s. 36—86.

Departementschefen vid lagrådsremissen

Föredragande departementschefen, statsrådet Kling, anförde vid lagrådsremissen i sin allmänna motivering för förslagen följande.

3.1. Allmänna synpunkter

Nuvarande regler om exekution i lön är gamla och otidsenliga. Enligt UL har i fråga om löneutmätning alltsedan lagens ikraftträdande år 1879 gällt, att gäldenärens innestående lön inte får utmätas förrän gäldenären är berättigad att lyfta den. Detta har i allmänhet uppfattats så, att utmätningsmannen inte på förhand får meddela arbetsgivaren förbud att betala ut något till gäldenären. På grund härav kan löneutmätning genomföras mera sällan.

För några privilegierade fordringsanspråk finns emellertid en särskild och mycket effektiv form av exekution i lön, nämligen införsel. Lagen i ämnet tillkom år 1917. Införsel innebär, att den som har att betala ut lönen åläggs att vid varje utbetalningstillfälle hålla inne viss del och redovisa denna till utmätningsmannen. Vad som behövs för gäldenärens eget uppehälle och hans familjs behov skall dock tas undan. De fordringar som f. n. kan tas ut på detta sätt är underhållsbidrag, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och allmänna avgifter samt böter och viten.

UL:s allmänna bestämmelser om gäldenärens beneficium — dvs. vad som av hänsyn till gäldenären och hans närstående skall skyddas mot exekution — är också ålderdomliga och föga anpassade till tidens krav. Enligt bestämmelserna skall från utmätning i första hand tas undan nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn. Vidare skall tas undan nödiga arbetsredskap och andra nödiga lösören till ett värde av högst 1 500 kr. eller, om gäldenären inte är familjeförsörjare och inte heller har eget hushåll, högst 600 kr. Om utväg saknas till nödtorftigt uppehälle, skall av det förråd som finns i huset tas undan vad som behövs till underhåll för en månad. Finns inte förråd, skall av gäldenärens pengar tas undan så mycket som fordras för att anskaffa det felande. Dessa relativt stränga regler torde under senare tid ha givits en från gäldenärssynpunkt tämligen liberal tillämpning. Ofta påträffas inte annan utmätningsbar egendom hos gäldenären än bil, hushållsmaskin, televisionsapparat, piano e. d. Men vanligt är också att ingen utmätningsbar egendom finns.

Lagberedningen har nu föreslagit nya regler om exekution i lön och om gäldenärens beneficium, vilka bättre än de gällande tillgodoser de krav som följer av nutida ekonomiska och sociala förhållanden. I fråga om införsel innebär förslaget att institutet moderniseras samtidigt som det be-

håller nuvarande grad av effektivitet och står öppet för exekutivt uttagande av samma slags fordringar som f. n. En viss vidgning föreslås i fråga om objekten för införsel.

Enligt beredningens förslag skall vidare institutet löneutmätning reformeras avsevärt. Viktigast är förslaget att utmätning i lön — självfallet endast till viss del när det gäller lön i allmänhet — skall kunna ske redan innan lönen är tillgänglig för lyftning. Därmed undanröjs den främsta orsaken till ineffektiviteten i nuvarande löneutmätningensinstitut, nämligen att lönen är utmätningssbar först när gäldenären får lyfta den. När lagberedningen nu har föreslagit en effektivisering av nyss antytt slag, har den också varit angelägen att utforma de föreslagna bestämmelserna så, att löntagarna och särskilt då låglönegrupperna får tillräckliga marginaler och skyddas mot alltför kraftiga ingrepp i inkomsterna. Jag återkommer till den närmare avvägningen i det avseendet.

Förfarandet enligt det nya utmätningensinstitutet innebär i sina huvuddrag följande. Vid löneutmätning liksom vid införsel skall det åligga arbetsgivaren att innehålla viss del av gäldenärens lön och redovisa denna till utmätningensmannen. Löneutmätning skall få äga rum bara under vissa begränsade förutsättningar. Bl. a. kan nämnas att — beträffande löneinkomster i allmänhet — sådan utmätning inte utan gäldenärens medgivande skall få tillämpas längre tid än tre månader under ett och samma kalenderår. Enligt förslaget skall denna tid kunna utsträckas till sex månader, om särskilda skäl föreligger. Utmätning i lön skall kunna användas för uttagande av alla sorters fordringar.

Den ordning som beredningen föreslår för utmätning i lön skall — i likhet med vad som redan f. n. är föreskrivet vid införsel — gälla även för utmätning av belopp, vilka utgår som pension eller livränta.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan reglerna om exekution i lön och bestämmelserna om gäldenärens beneficium vid utmätning i allmänhet har beredningen också tagit upp frågan om vilka regler som bör gälla beträffande beneficium. Beredningen anser att man, om löneexekution effektiviseras på förslaget sätt, kan bestämma gäldenärens allmänna beneficium ganska liberalt. Beredningen har utformat sitt förslag i enlighet härmed. Om förslagets innebörd kan i korthet sägas följande.

Reglerna om beneficium har i viss utsträckning avfattats så, att de skall tillåta en fortgående anpassning till den allmänna standardhöjningen. Sålunda föreslås inte någon fast värdegräns i fråga om utmätningensförbudet beträffande kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande gäldenärens personliga bruk, och inte heller beträffande möbler, husgeråd och annan utrustning som gäldenären behöver. I fråga om dessa egendomsgrupper skall man enligt förslaget ta undan från utmätning föremål till »skäligt värde» resp. föremål som behövs »för ett anspråkslöst hem och dess skötsel». Beträffande arbetsredskap och annan utrustning som behövs för gälde-

närens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning föreslår beredningen utmätningensfrihet i den mån egendomens sammanlagda värde inte överstiger 3 000 kr.

I anslutning till de allmänna beneficiumreglerna har beredningen behandlat frågan om utmätningsskydd för vissa särskilda rättigheter. Beredningen framför i det sammanhanget vissa förslag om utmätningensfrihet för bl. a. rätten till skadestånd med anledning av personskada, rättigheter till pension eller livränta såvitt angår utmätning av rättigheten som sådan samt rätten till vederlag för utnyttjande av litterärt eller konstnärligt verk e. d. Syftet med förslaget i denna del är att söka förebygga, att rättigheter som har betydelse på längre sikt för gäldenärens eller hans familjs försörjning går förlorade eller att de måste realiserats till underpris.

Beredningens förslag har vid remissbehandlingen fått ett gynnsamt mottagande och ansetts väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning. I vissa delfrågor har förekommit kritik och jag återkommer närmare till dessa frågor i det följande.

För min del vill jag beträffande förslaget i allmänhet anföra följande. Frågan om en effektivisering av löneexekutionen står som beredningen har framhållit i nära samband med frågan om vad som till gäldenärens skydd skall tas undan från utmätning. I den mån gäldenärernas löneinkomster inom vissa gränser blir tillgängliga för exekution och lönetillgångar alltså står till förfogande för täckande av borgenärens krav, minskar betänkligheterna mot att medge gäldenärerna ett generösare beneficium än som nu gäller.

En effektivisering av löneexekutionen är en naturlig följd av att antalet löntagare i samhället relativt sett ökar och att löneläget undan för undan har blivit bättre. En reformering av löneexekutionen kan påräknas leda till att det sker en förskjutning av exekutionsfallen från sakexekution mot löneexekution. En sådan utveckling är förenad med stora fördelar. För *utmätningmännen* är sålunda löneexekution allmänt sett mindre arbetskrävande än sakexekution. Beträffande *gäldenärerna* kan framhållas att löneexekutionen inte — i motsats till vad som kan bli fallet vid exekution i lösöre — är förenad med risk för realisationsförlust. För *borgenärerna* innebär nuvarande ordning att möjligheterna att driva in fordringar i exekutiv ordning ofta är begränsade. Det är inte sällan så att gäldenären saknar utmätningensbara tillgångar i sitt hem eller i sin verksamhet men ändå genom sina löneinkomster kan vara tämligen väl ställd. Eftersom det emellertid med nuvarande ordning i praktiken är ytterligt svårt att få en löneutmätning genomförd, är det ofta omöjligt för borgenären att få sin fordran realiserad. En effektivisering av löneexekutionen och då särskilt löneutmätningen kan säkerligen antas komma att ge ett bättre skydd för borgenärernas rätt. Detta är i sin tur ägnat att bidra till en förbättrad betalningsmoral. Ytterst är detta till nytta för kreditväsendet.

I anslutning till det sist sagda vill jag dock nämna att, även om en god betalningsmoral allmänt sett måste anses vara till nytta för kreditväsendet och omsättningslivet i allmänhet, man också kan tänka sig en negativ verkan, nämligen att den effektiva indrivningsmöjligheten kan inbjuda till en osund kredithandel. En sådan utveckling skulle möjligen kunna befaras, om kreditförsäljarna förlitar sig helt på exekutionsmöjligheterna och därför inte endast tar lätt på bedömningen av en presumtiv köparens kreditkapacitet utan kanske t. o. m. intensifierar sin verksamhet för att få allmänheten att köpa på kredit. Jag anser, att en sådan utveckling inte behöver befaras med anledning av de reformer som här kommer i fråga. Jag vill dock på den punkten framhålla att man, om utvecklingen skulle föranleda det, bör överväga att ingripa genom att förbehålla löneutmätningens institutet för endast vissa kategorier fordringar eller — omvänt — utesluta vissa slag av fordringar, t. ex. fordringar på grund av detaljhandelsköp, som inte avser livsförnödenheter. I nuvarande läge anser jag som redan framgått att man inte har anledning att utforma lagstiftningen under intryck av sådana farhågor.

I sammanhanget finns det anledning att beakta förhållandena på en del håll utomlands. Man kan konstatera, att i åtskilliga länder ett införsel-liknande förfarande står öppet för borgenärerna i gemen. I allmänhet medges gäldenären härvid ett mera rikligt beneficium, när vanliga fordringar skall tas ut än när indrivning skall ske av underhållsbidrag. Exempelvis kan nämnas att i Finland utmätning i lön har fått stor praktisk betydelse och anlitas för indrivning av alla slags fordringar, inte minst skatter. Utmätning av annan tillgång försöks i allmänhet först om det skulle visa sig att löneutmätning inte ger resultat.

I samma mån som exekutionsformerna görs effektivare ökar betydelsen av att reglerna utformas så, att ett rimligt mått av ekonomisk trygghet garanteras löntagare-gäldenärer och då särskilt dem som lever i små ekonomiska förhållanden. För att tillgodose detta måste tillses att den löneexekution som står till buds för fordringar i allmänhet inte ges sådan grad av effektivitet att gäldenärerna kan komma att pressas otillbörligt. Beredningens förslag att möjligheterna till löneutmätning — beträffande avlöning i allmänhet — skall stå till buds endast under begränsad tid under varje kalenderår anser jag tillgodose de nu anförda synpunkterna, och det utgör ett viktigt inslag i det nya löneutmätningens institutet.

En annan viktig fråga är det utmätningsskydd som tillförsäkras gäldenärerna. Man har härvid att ta hänsyn till två moment av frågan om gäldenärens beneficium. Dels är det viktigt att det tillses, att en gäldenär förbehåller en rimlig del av sin löneinkomst och att denna sålunda lämnas fri från angrepp genom löneexekution. Dels har man att beakta det förut nämnda sambandet mellan effektiviseringen av löneexekutionen och beneficiet vid sakutmätning. Beredningen har i båda dessa avseenden lagt fram förslag

som får anses tillgodose tryggheten för gäldenärerna i rimlig omfattning. Samtidigt anser jag — med en mindre reservation som jag återkommer till senare — att beredningen inte har gått så långt att den alltför mycket har begränsat borgenärernas möjlighet att komma till sin rätt. I dessa viktiga avvägningsfrågor anser jag alltså att beredningen har kommit till ett tillfredsställande resultat.

Sammanfattningsvis vill jag alltså ansluta mig till de grundläggande bedömningar som ligger bakom beredningens förslag.

En allmän fråga som har behandlats av en del remissinstanser avser den lagtekniska utformningen av beredningens förslag. I åtskilliga hänseenden har sålunda beredningen givit bestämmelserna en allmän avfattning, så att de lämnar tämligen vida ramar inom vilka utmätningsmännens tillämpning skall kunna varieras efter de enskilda fallens beskaffenhet. Som framgår av remissammanställningen under 2.1.3. har denna teknik mött betänkligheter i några remissyttranden. Enligt min mening får dock tekniken anses vara nödvändig i åtskilliga av de frågor som här är aktuella, eftersom det är svårt att i alltför fasta normer och detaljerade bestämmelser fånga in de högst olikartade exekutionsfall som i praktiken kan uppkomma. En viss möjlighet att laga efter lägligheten inom de ramar som dras upp genom bestämmelserna kan också bidra till att utsökningsprocessen blir snabb och effektiv. Visserligen är det så, att utmätningssmannen ofta måste fatta beslut utan att ha haft tillfälle till mera ingående överväganden, och under sådana förhållanden blir det svårare för honom om gällande lagregler ger utrymme för varierande lösningar. Jag tvivlar dock inte på att utmätningssmännen har de kvalifikationer som fordras för att tillfredsställande bedöma varje fall efter dess egenart och i övrigt handlägga de uppgifter som enligt de föreslagna bestämmelserna skall ankomma på dem. Någon risk för att rättssäkerhetssynpunkter inte skall bli tillräckligt beaktade torde inte föreligga. Jag vill emellertid nämna, att jag i det följande kommer att i några hänseenden förorda, att bestämmelserna utformas så att något snävare ramar ges för utmätningssmännens handlingsfrihet än som följer av beredningens förslag i motsvarande delar.

Ytterligare är att beakta vilka ekonomiska konsekvenser för exekutionsväsendets del som den föreslagna ordningen medför. Det måste från många synpunkter anses viktigt att reformerna skall kunna genomföras utan någon större belastning för statsverket. För att detta skall kunna ske förutsätts enligt exekutionsväsendets organisationsnämnd att vissa åtgärder vidtas. I annat fall kan man enligt nämnden inte undvika att en merbelastning på kronofogdemyndigheterna och därmed ökat personalbehov kommer att följa om beredningens förslag genomförs. Sålunda bör man enligt nämnden tillse att exekutionen effektivt styrs mot den mindre arbetskrävande löneexekutionen. Detta bör enligt nämnden lämpligen ske genom att bestämmelserna om utsökningsavgift utformas så, att det nämnda syftet tillgodo-

ses. Nämnden för fram tanken, att det föreskrivs halv utsökningsavgift för det fall att utmätningssökanden begär endast löneutmätning (jfr 3 § tredje stycket kungörelsen den 9 juni 1967, nr 441, om vissa avgifter i utsökningsmål m. m.). En ändring av detta slag är enligt min mening ägnad att åstadkomma den önskade styrningen av exekutionen mot löneutmätning. Bestämmelser om utsökningsavgiften kan meddelas av Kungl. Maj:t och behöver därför inte behandlas vidare i förevarande sammanhang. Jag avser att anmäla den frågan senare.

Den andra åtgärden som enligt nämnden bör vidtas avser bestämmelserna om företrädesordningen mellan införselbara fordringar. Nämnden anser, att bestämmelserna måste mjukas upp i den delen. Jag kommer senare att behandla frågan närmare men jag vill redan nu förutskicka att jag anser mig kunna godta nämndens förslag.

I enlighet med det anförda kan sålunda förutses att de här aktuella förslagen inte behöver medföra nämnvärda personalökningar.

3.2. Fordringar som skall få tas ut genom införsel resp. genom löneutmätning

Nuvarande ordning för exekution i lön bygger på att löneutmätning står öppen för alla slag av fordringar medan införselinstitutet har förbehållits vissa privilegierade fordringar, nämligen underhållsbidrag, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och allmänna avgifter samt böter och viten. Denna privilegiering har i dagens läge väsentlig betydelse, eftersom löneutmätning f. n. sällan kan genomföras med framgång medan införseln är en effektiv exekutionsform. Som jag redan har nämnt föreligger nu reformförslag som är ägnade att göra löneutmätningen avsevärt effektivare. Genomförs förslaget, får det inte längre samma betydelse, vilka fordringar som privilegieras genom att de är införselbara.

Löneutmätning skall enligt beredningens förslag även i fortsättningen kunna ske för alla slag av fordringar. Några invändningar häremot har inte förekommit under remissbehandlingen. Jag ansluter mig till förslaget i den delen. I det sammanhanget vill jag dock erinra om mitt nyss gjorda uttalande att man har möjlighet att utesluta vissa slag av fordringar om framtida utveckling skulle ge anledning därtill.

Bland de fordringar som får tas ut genom löneutmätning bör kunna ske en viss differentiering efter fordringarnas typiska angelägenhetsgrad. Sålunda bör det kunna komma i fråga att medge löneutmätning under längre tid varje år för vissa fordringar än för andra. Denna fråga skall jag behandla närmare i det följande, men jag vill framhålla detta redan nu, eftersom det har sin betydelse när det gäller valet av fordringar som skall få tas ut genom införsel. Medges inte införsel för fordringen, kan den således ändå ges en starkare ställning än fordringar i allmänhet.

Vad angår de kategorier av fordringar som bör få tas ut genom införsel uppkommer först frågan, om någon av de nuvarande kategorierna bör utgå och i stället bli jämställd med sådana fordringar för vilka endast löneutmätning skall stå till buds. Beredningen har förordat att någon ändring av sådan innebörd inte skall ske och remissinstanserna har till övervägande del varit av samma mening. För min del vill jag anföra följande i det avseendet.

Införselinstitutet tillkom ursprungligen för att man behövde en exekutionsform för uttagande av familjerättsliga underhållsbidrag. Institutet har alltså sin främsta betydelse på det området och erfarenheterna visar alltså att det föreligger behov av en så effektiv form som möjligt för indrivning av dessa fordringar. Att de bör vara införselbara kan det inte anses råda någon tvekan om.

Likaså torde det få anses tämligen självklart att de här aktuella kommunala fordringsanspråken enligt lagen om socialhjälp och barnavårdslagen också i fortsättningen skall få tas ut genom införsel. Som beredningen har framhållit står dessa kommunala fordringsanspråk mycket nära de familjerättsliga underhållsbidragen.

Mera tveksam är frågan huruvida skatter och avgifter samt böter och viten fortfarande bör vara införselbara. Beträffande böter och viten är möjligheten till införsel uppenbarligen inte av så stor ekonomisk betydelse. I fråga om skatter och avgifter kan sägas att det ekonomiska intresset av att få ta ut fordringarna genom införsel är mindre nu än tidigare. Detta beror främst på att vi har gått över till ett uppbördssystem med preliminära skatteavdrag.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört bör det för innehavare av fordringsanspråk i allmänhet vara av mindre vikt om skatter och avgifter samt böter och viten skall få behålla sin nuvarande privilegierade ställning. Man torde därför vara berättigad att låta andra skäl än de rent ekonomiska väga särskilt tungt i detta sammanhang. Sådana skäl är i fråga om skatter och avgifter företrädesvis av skattemoralisk och beträffande böter och viten av kriminalpolitisk natur. Enligt min mening är dessa skäl av tillräcklig styrka för att motivera att nuvarande ordning behålls. Jag godtar därför beredningens förslag att möjligheten till införsel för skatter och avgifter samt böter och viten skall bestå.

När det gäller frågan, om införselinstitutet skall få användas för ytterligare typer av fordringar, är det mot bakgrunden av det förut redovisade remissutfallet egentligen bara utomobligatoriska skadeståndsfordringar som behöver diskuteras. I olika sammanhang har under de senaste decennierna krävts förbättringar av enskilda skadelidandes möjligheter att i exekutiv ordning kunna driva in skadestånd, i synnerhet när detta grundas på brott (jfr 1LU 1967: 15).

I detta avseende är först att märka, att redan genomförandet av en effek-

tivare ordning för löneutmätning medför förbättrade indrivningsmöjligheter i fråga om skadeståndsfordringar. Därtill kommer den nyss nämnda möjligheten att privilegiera vissa fordringar genom att göra det möjligt att få löneutmätning för dem under längre tid än för andra. Jag kommer i det följande (under 3.5.) att föreslå att en sådan privilegiering skall kunna komma i fråga för utomobligatoriska skadestånd och främst då sådana som grundas på brott.

Fråga är då om det verkligen behövs ytterligare förbättringar av möjligheterna att exekutivt ta ut skadeståndsfordringar av berörd art. Denna fråga har besvarats nekande av beredningen och de flesta remissinstanserna har instämt. För min del anser jag att följande förhållanden särskilt bör beaktas. I åtskilliga fall, när person- eller egendomsskada vållas, ger försäkring den skadelidande ett gott ekonomiskt skydd. Därtill kommer att, som beredningens överväganden lämnar otvetydiga besked om, avsevärda svårigheter är förenade med att föra in skadeståndsfordringar under införselinstitutet. Sålunda är det svårt att på ett invändningsfritt sätt bestämma vilka skadeståndsfordringar som bör komma i fråga för indrivning genom införsel. Dessutom gäller ju enligt svensk skadeståndsrätt inte någon allmän regel om jämkning av skadestånd med hänsyn till den skadeståndsskyldiges ekonomiska förmåga. Skadeståndsbördan skulle därför i vissa fall komma att belasta den ersättningskyldige alltför hårt, om införselmöjligheten stod öppen. Beredningen har diskuterat men förkastat möjligheten att låta domstol fastställa det skadeståndsbelopp som maximalt får tas ut genom införsel. Jag biträder beredningens ståndpunkt att en sådan uppgift inte bör åläggas domstolarna. Inte heller bör uppgiften åläggas utmätningsmännen, vilket har föreslagits i något remissvar. På en del håll har ansetts, att det från kriminalpolitiska synpunkter skulle vara av värde om skadestånd på grund av brott kunde tas ut genom införsel. Andra har dock haft motsatt uppfattning. De betänkligheter som i det avseendet har uttalats av kriminalvårdsstyrelsen och samtliga hörda skyddskonsulenter måste därvid tillmätas stor vikt.

Vad jag sålunda har anfört bör enligt min mening leda till slutsatsen att inte några skadeståndsfordringar bör få tas ut genom införsel. I fråga om valet av kategorier av fordringsanspråk som bör vara införselbara ansluter jag mig alltså till beredningsförslaget.

3.3. Inkomster vari införsel resp. löneutmätning skall få äga rum

Enligt gällande rätt kan införsel äga rum i avlöning, pension, livränta och vissa med pension och livränta jämställda dagersättningar, som utgår på grund av sjukdom eller av liknande orsak. Utmärkande för begreppet avlöning är enligt InfL att avlöningen utgår »för tjänst eller annan arbetsanställning».

Föremål för löneutmätning är f. n. sådan avlöning som nu har nämnts samt vidare pension och livränta, varvid gäller vissa villkor som närmare anges i 67 § UL.

Beredningens förslag bygger på den principiella målsättningen, att införsel bör kunna äga rum i varje form av inkomst där införsel är praktiskt genomförbar. Beträffande löneutmätningen går beredningen inte fullt lika långt, men i fråga om de vanligaste inkomstslagen föreslås en avgränsning som överensstämmer med införsel förslaget.

Remissinstanserna har inte haft något att invända mot den nämnda målsättningen, principiellt sett. Indirekt får dock en del yttranden anses innefatta reservationer i och med att man inte har velat acceptera införsel eller utmätning i vissa fall som beredningen i enlighet med sin allmänna målsättning har ansett böra inbegripas under sådan exekution. F. ö. finns det även remissinstanser som har menat, att löneexekution bör kunna komma i fråga i några fall där beredningen har haft motsatt uppfattning.

För min del anser jag att den nämnda målsättningen i huvudsak bör vara vägledande. Emellertid bör också, som jag strax skall beröra, andra faktorer — bl. a. den utgående ersättningens utpräglad sociala karaktär i vissa fall — kunna beaktas. Sådana hänsyn bör kunna leda till att införsel och löneutmätning inte bör komma i fråga trots att sådan exekution, praktiskt sett, skulle kunna anordnas.

Beträffande den närmare innebörden av beredningens förslag kan lämpligen först beröras de inkomsttyper som omfattas av båda de föreslagna löneexekutionsformerna. Detta gäller till att börja med beträffande *arbetstagens avlöning*. Vid tillämpningen av gällande rätt har det visat sig vara vissa svårigheter att bedöma, om det föreligger sådan arbetsanställning som berättigar till införsel resp. löneutmätning. Med anledning därav har beredningen förordat en ordning som innebär att man i mindre utsträckning än nu blir hänvisad till formella kriterier vid bedömningen om en arbetsinkomst är sådan att den kan vara föremål för införsel eller löneutmätning. Visserligen anknäver förslaget till gällande ordning såtillvida som det i första rummet tar upp arbetstagens lön som objekt för införsel och utmätning. Avsikten är emellertid inte att löneexekution skall få äga rum bara när gäldenären är att betrakta som arbetstagar enligt de normer som gäller för det civilrättsliga arbetstagarbegreppet. För att inbegripa gränsfall som vid en sådan bedömning skulle anses tveksamma har beredningen föreslagit en kompletterande regel. Denna har formulerats så, att med arbetstagens lön skall jämföras *annan ersättning för personlig arbetsinsats av gäldenären*, om dennes arbetsförhållanden är jämförliga med en arbetstagers.

Remissinstanserna har ansett det riktigt, att införsel och löneutmätning skall kunna anordnas i vid omfattning när det gäller de slag av inkomster som bör få tas i anspråk. Jag anser detsamma. Det är naturligt att i lagtexten liksom hittills utgå från arbetstagarbegreppet. Detta begrepp åter-

finns på olika håll i gällande rätt, t. ex. i 17 kap. 4 § HB samt i semester-, arbetsfreds- och socialförsäkringslagstiftningen. Begreppets innebörd i förevarande exekutionsrättsliga sammanhang bör anses vara densamma som inom nämnda lagstiftning. Löneexekution bör alltså vara möjlig i alla de fall då gäldenären är arbetstagarare i civilrättslig mening. Innebörden av detta arbetstagarbegrepp är emellertid inte fastslagen en gång för alla utan man får räkna med en fortgående utveckling (jfr uttalandena under förarbetena till semesterlagen, prop. 1963: 68 s. 51). Man bör dock inte stanna vid detta. I exekutionsrättsliga sammanhang är det en fördel om man inte behöver bygga uteslutande på arbetstagarbegreppet. En sådan begränsning av tillämpningsområdet skulle knappast vara förenlig med hittillsvarande rätts-tillämpning. Inte heller skulle den särskilt väl harmoniera med målsättningen, att införsel och utmätning bör få äga rum när sådan exekution i inkomst är praktiskt genomförbar. Med hänsyn till det anförda biträder jag förslaget om att med en särskild kompletteringsregel markera, att löneexekution skall kunna beviljas i vidare omfattning än om arbetstagarbegreppet är ensamt avgörande.

Vilken räckvidd kompletteringsregeln bör få är en fråga som i huvudsak kan överlämnas till rättstillämpningen. Till vägledning för denna har beredningen närmare utvecklat vad den föreslagna regeln avses innebära i skilda praktiska fall (bet. s. 94—98). I allt väsentligt kan jag ansluta mig till dessa uttalanden. På en punkt har dock några remissinstanser framfört beaktansvärda invändningar, nämligen i fråga om beredningens tanke att löneexekution enligt förslaget skulle bli möjlig även i utbildningsbidrag till arbetslösa oavsett att dessa bidrag har ett utpräglat socialt inslag. Jag har redan i det föregående antytt, att jag anser att sociala hänsyn kan tala emot löneexekution i vissa fall. Jag åsyftade därvid särskilt utbildningsbidragen och därmed jämförliga bidrag, t. ex. flyttningsbidrag till arbetslösa, näringshjälp till handikappade m. fl. och bidrag till anskaffning av motorfordon för handikappade. Enligt min mening bör i detta avseende rättsfallet NJA 1963 s. 494 — som innebar att införsel inte medgavs i dåvarande omskolningsbidrag med hänsyn till bl. a. bidragens sociala karaktär — alltjämt vara vägledande. För att lagtexten inte skall ge intrycket att sådana hänsynstaganden är uteslutna förordar jag en mindre jämkning i förslaget. Enligt beredningens förslag skall det avgörande vara — förutom att det är fråga om ersättning för personlig arbetsinsats — att gäldenärens *arbetsförhållanden* är jämförliga med en arbetstagarare. Jag förordar att man inte betonar arbetsförhållandena enbart utan föreskriver, att gäldenärens *ställning* när han gör arbetsinsatsen skall vara jämförlig med en arbetstagarare. Detta allmänare uttryck gör att utrymme skall finnas för sociala hänsynstaganden av förut berörd art. Jag menar att i omskolningsfallen bidragsmottagaren gentemot arbetsmarknadsverket inte intar den ställningen att han så att säga säljer sin arbetskraft på ett sätt som är jämförligt med arbetstagarare

situation i allmänhet. Annorlunda förhåller det sig med den hjälpform som utgörs av beredskapsarbete och liknande och som beredningen också anger som ett exempel på fall där löneexekution bör kunna ske (bet. s. 96).

Den jämkning som jag föreslår bör f. ö. även leda till att exekutionsramen i vissa fall kan bli något vidare än enligt beredningsförslaget, t. ex. beträffande styrelsearvoden och liknande ersättning (jfr bet. s. 95).

Vidare föreslår beredningen att i överensstämmelse med gällande rätt införsel och löneutmätning skall kunna ske i vad som utgår såsom *pension* eller *livränta*. I den delen finns inte anledning till någon erinran. Jag vill fästa uppmärksamheten vid att lagen skall medge införsel i engångs- eller kapitalbelopp som undantagsvis betalas ut i stället för livränta eller pension eller del därav (jfr bet. s. 98).

I InfL anges nu uttryckligen att införsel i pension eller livränta får äga rum utan hinder av att sådan pension eller livränta är utmätningfri. Beredningen har i sitt förslag utelämnat omnämmandet av utmätningfriheten. Jag delar beredningens åsikt att det utan uttrycklig föreskrift bör stå klart, att införsel inte hindras av ett lagstadgat förbud mot utmätning av rättighet eller av ett i enskild handling upptaget förbud mot överlåtelse av den.

Såvitt angår införselinstitutet enbart föreslås att vissa ytterligare inkomstskategorier skall kunna vara föremål för sådan exekution.

En nyhet i beredningens förslag i jämförelse med gällande rätt utgörs av en bestämmelse att införsel skall kunna meddelas i *vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant*. Bestämelsen har vid remissbehandlingen i allmänhet lämnats utan erinran. Från några håll har den emellertid avstyrkts. Jag kan visserligen hålla med de kritiska instanserna om att behovet av bestämmelsen i de flesta fall inte är så stort. Men i undantagssituationer torde det kunna visa sig fördelaktigt för de införselberättigade borgenärerna att ha möjlighet till införsel i de här aktuella vederlagen. Jag anser därför den föreslagna bestämmelsen vara fullt motiverad.

Det förut nämnda förslaget att införsel skall kunna erhållas i vad som utgår såsom pension eller livränta föreslås bli kompletterat med en vidgning i jämförelse med nuvarande ordning, nämligen så att också annan *periodisk förmån* skall kunna vara objekt för införsel. Någon erinran häremot har inte framkommit vid remissbehandlingen. Jag biträder också förslaget.

I vissa fall skall även *sjukpenning* eller *annan dagersättning* som utgår på grund av sjukdom eller olycksfall eller av annan sådan anledning kunna tas i anspråk genom införsel. Detta överensstämmer i sak med vad som redan gäller efter lagändring år 1963 och jag ansluter mig till förslaget.

3.4. Andra frågor beträffande införselinstitutet

Beredningen har även i andra hänseenden än dem som jag har behandlat under 3.2. och 3.3. föreslagit viss modernisering av införselinstitutet. Jag ämnar i förevarande sammanhang ta upp reglerna om forum och om förbehålls- och införselbelopp. Jag kommer också att beröra vissa föreslagna bestämmelser, som saknar motsvarighet i gällande lag och som handlar om åtgärder mot vissa illojala förfaranden och om jämkning av underhållsbidrag. I övrigt behandlar jag förslagen i specialmotiveringen under 5.1.

Forum. Enligt nuvarande ordning tas fråga om införsel upp av den utmättningsman inom vars tjänstgöringsområde lönen till gäldenären betalas ut. I olika sammanhang har framställts önskemål om sådan ändring att behörigheten i stället tillkommer utmättningsmannen i gäldenärens hemort. Beträffande forum vid utmätning gäller sedan några år tillbaka att utmätning alltid kan sökas, där gäldenären har sitt hemvist, dvs. där han är bosatt. I andra hand gäller att utmätning av egendom, som finns på annan ort, också kan sökas där egendomen är, och utmätning av fordran i pengar får sökas, där den förpliktade är, även om fordringen anses vara lokaliserad till annan ort.

Beredningen har beträffande forum i införselmål som huvudregel föreslagit, att behörigheten skall tillkomma utmättningsmannen i gäldenärens hemort. Förslaget innebär alltså en brytning med gällande rätt och en anpassning till reglerna om forum vid utmätning. Vid remissbehandlingen har förslaget i allmänhet mottagits gynnsamt. Flertalet remissinstanser är positivt inställda. Dock är det en del som avstyrker förslaget.

Enligt min mening talar starka skäl för beredningens förslag. Vid införsel skall sålunda gäldenären alltid förbehållas ett visst belopp och det är viktigt att det material som ligger till grund för utmättningsmannens beslut i detta hänseende blir så fylligt som möjligt. Uppenbarligen har utmättningsmannen i gäldenärens hemort de största förutsättningarna att skaffa fram sådant material.

Vidare vill jag erinra om att UL:s ganska nyligen införda forumbestämmelser, vilka jag nyss nämnde, tillkom bl. a. för att höja exekutionsväsendets funktionsduglighet. De hittillsvarande erfarenheterna av bestämmelserna är goda. Genom att samordna forumreglerna i införsellagen med dem i UL torde nu ytterligare ett steg kunna tas i strävandena att genomföra en tidsenlig och effektiv exekutiv verksamhet. Speciellt viktigt är uppenbarligen att ensartade forumregler kommer att gälla för all exekution i lön. En person som samtidigt utsätts för införsel och löneutmätning bör kunna räkna med att det är en enda myndighet som handhar all den exekutiva verksamheten. I sammanhanget är av betydelse att gäldenären vid löneutmätning — som jag strax skall utveckla närmare — skall få åtnjuta ett väsentligt större beneficium än vid införsel. Kraven på utredningen om gäldenä-

rens förhållanden måste därför om möjligt sättas högre vid utmätning i lön än vid införsel. Med hänsyn härtill kan som behörig utmättningsman vid löneutmätning knappast någon annan än utmättningsmannen i gäldenärens bosättningsort komma i fråga. Jag vill tillägga att några alternativa kompetensregler inte bör få gälla vid löneutmätning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva att, när utmätning i lön har sökts hos annan utmättningsman än den där gäldenären är bosatt, denne skall överlämna målet till utmättningsmannen i bosättningsorten. Till förmån för beredningens förslag om forum i införselmål talar alltså även intresset av att införselmålen samordnas med utmättningsmålen.

Också andra skäl kan åberopas till stöd för ändringen. Sålunda torde det för införselborgenärerna i allmänhet vara mera naturligt att få vända sig till den utmättningsman som finns på gäldenärens bosättningsort än den som finns på hans anställningsort. Det förhållandet att restlängd över skatter och saköreslängd över böter normalt sänds för verkställighet till utmättningsmannen där gäldenären bor talar också för att denne bör vara behörig att handlägga mål om införsel mot gäldenären. Genom en reform i forumfrågan skulle exekutionsväsendet befrias från det inte obetydliga dubbelarbete som består i att utmättningsmannen i bosättningsorten i fall av sistnämnd art begär handräckning hos sin kollega i anställningsorten. Ytterligare är att märka att en framtida övergång till automatisk databehandling av de exekutiva målen underlättas, om all löneexekution är samlad hos utmättningsmannen i bosättningsorten.

En omständighet inger emellertid viss tvekan. En reform i forumfrågan skulle leda till ändring i förhållandet mellan utmättningsmannen och arbetsgivarna. Det nuvarande systemet har i det avseendet i allmänhet fungerat till belåtenhet. För arbetsgivaren är det bekvämt att inte ha att göra med någon annan utmättningsman än den som finns på hans egen ort. Motsvarande gäller pensionsinrättningar som skall betala ut pensioner till ett stort antal pensionstagare. Genomförs beredningsförslaget, kan en arbetsgivare få att verkställa införselbeslut som har meddelats av utmättningsmän på olika håll i landet.

I allmänhet torde emellertid en ändring av ifrågasatt innebörd inte behöva vålla arbetsgivarna större olägenheter. Som beredningen har uttalat torde med de mekaniska hjälpmedel för bokföring och löneutbetalning som numera används vid större företag det i allmänhet inte möta nämnvärd svårighet att redovisa införselmedel till mer än en utmättningsman. I sammanhanget är också av betydelse att kronofogdedistriktet efter förstatligandet av exekutionsväsendet är ganska stora och därmed färre till antalet. Inte heller torde en reform behöva få till följd att utmättningsmännens möjligheter att övervaka och snabbt ingripa mot försumliga arbetsgivare blir lidande. Om det inträffar att en arbetsgivare inte följer ett beslut om införsel och det därför blir aktuellt med utmätning hos honom, bör utmättningsåtgärden nor-

malt företas av utmätningsmannen i anställningsorten. Den omständigheten att i sådana fall utmätningsmannen i hemorten får överlåta arbetet att kontrollera arbetsgivaren och eventuellt göra framställning om utmätningsåtgärd torde inte behöva tillmätas så stor betydelse i förevarande sammanhang.

I förhållandet mellan utmätningsmannen och arbetsgivaren är det emellertid en omständighet som vid remissbehandlingen har tilldragit sig speciell uppmärksamhet. Vad jag avser är frågan om arbetsgivare och förmånsutbetalare skall få redovisa medel, som har innehållits, med utmätningsmannen i utbetalningsorten som mellanhand. Enligt beredningens förslag skall redovisning undantagsvis få äga rum på det sålunda angivna sättet. Det torde emellertid kunna befaras att redovisning via utmätningsmannen i utbetalningsorten skulle få vidare tillämpning än beredningen har tänkt sig. Övergångsvis kan det tänkas att arbetsgivarna och förmånsutbetalarna skulle komma att utsätta utmätningsmännen för ett visst tryck för att få behålla den nuvarande och inarbetade ordningen för redovisning. En sådan utveckling kan inte godtas. Det är inte bara fråga om att systemet med redovisning via mellanhand blir tungrott för utmätningsmännen och för med sig dubbelarbete. Därtill kommer, som riksrevisionsverket har understrukit, att kritik kan riktas mot systemet ur bokförings- och revisionsteknisk synvinkel. På grund härav anser jag att avsteg inte i något fall bör få ske från ordningen med redovisning direkt till den utmätningsman som handhar införseln. Jag utgår från att arbetsgivare och förmånsutbetalare ganska snart skall vänja sig vid den nya ordningen.

Jag godtar alltså beredningens förslag i forumfrågan, fränsett förslaget att utmätningsmannen i anställningsorten skall få anlitas som mellanhand beträffande redovisningen.

Förbehållsbelopp och införselbelopp. Beredningen har i huvudsaklig överensstämmelse med gällande rätt föreslagit, att utmätningsmannen i sitt beslut om införsel skall bestämma dels hur mycket som skall innehållas av gäldenärens lön (införselbeloppet), dels ett belopp som skall vara förbehållet gäldenären (förbehållsbeloppet).

Vad först angår det belopp som skall förbehållas gäldenären har beredningen utformat bestämmelsen i ämnet så att den avviker något från motsvarande föreskrift i InfL. Avvikelserna kommer jag att behandla i specialmotiveringen till den nya införsellagen under 5.1. Emellertid har en annan hithörande fråga tagits upp under remissbehandlingen. Bakgrunden är följande. I viss utsträckning har förekommit att beslut om införsel har meddelats med ett schablonmässigt förbehållsbelopp som har fastställts utan att utmätningsmannen har verkställt erforderlig utredning i fråga om gäldenärens behov. Det har i stället fått ankomma på gäldenären att begära jämkning när införseln är för betungande. På det sättet har utvecklingen på sina håll tenderat i riktning mot en ordning liknande den som tillämpas vid

skatteavdrag enligt UppbF. ÖÄ har ifrågasatt om en sådan ordning inte kunde uttryckligen fastställas. Den av ÖÄ tänkta ordningen skulle innebära att förbehållsbelopp inte obligatoriskt behövde bestämmas i varje införsel-mål utan först sedan gäldenären hade framställt begäran därom.

Förhållandena när skatteavdrag görs är emellertid helt annorlunda än de som råder i införselsammanhanget. Den omständigheten att vid skatte-avdrag gäldenärens behov av existensminimum inte obligatoriskt beaktas hänger bl. a. samman med att skatteavdrag alltid förekommer när prelimi-när A-skatt betalas och att det med hänsyn till skattetabellernas konstruk-tion m. m. normalt inte fordras att särskilt förbehåll görs för gäldenären. Införselmålen åter är begränsade till antalet och leder inte sällan till att gäl-denären — om ett förbehållsbelopp inte fastställs — får behålla för litet av sin lön för egen räkning. Under sådana förhållanden är det nödvändigt att av hänsyn till den enskilde uppställa vissa krav på individuell handläggning av varje mål. Med hänsyn till vad jag nu har anfört bör i enlighet med bered-ningens förslag förbehållsbelopp fastställas i varje införselmål.

Frågan hur mycket av gäldenärens lön som skall innehållas har i ett avseende tilldragit sig stor uppmärksamhet vid remissbehandlingen. Jag åsyftar en av beredningen föreslagen föreskrift — vartill motsvarighet sak-nas i InfL — att vid införselbeloppets bestämmande skäligen hänsyn skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. Flera remissinstanser — bl. a. hovrätten för Nedre Norr-land, kriminalvårdsstyrelsen, riksrevisionsverket och länsstyrelsen i Stock-holms län — har ansett föreskriften otydlig och i behov av precisering. Hov-rätten för Nedre Norrland har förordat, att föreskriften utmönstras. Enligt min mening bör remisskritiken beaktas. Det kan — som hovrätten har an-fört — onekligen från principiell synpunkt sättas i fråga, om en införselsö-kande bör komma i ett sämre läge därför att gäldenären har ett mer pres-sande yrke än flertalet andra. Beredningen synes med föreskriften ha syftat till att lagfästa en rekommendation om smidighet i förfarandet mot gäldenä-ren. Att också vid införselbeloppets bestämmande hänsyn skall tas till de växlande förhållandena är emellertid uppenbart. Enligt min mening är det inte nödvändigt att speciellt framhäva detta förhållande. Jag anser på grund härav att föreskriften att hänsyn skall tas till arbetets mer eller mindre krä-vande art etc. bör utgå. Jag vill nämna, att mitt ställningstagande på den här punkten måste få återverkningar på andra förslag. Bestämmelser som mot-svarar den här aktuella bestämmelsen bör sålunda falla bort när det gäller beneficium vid löneutmätning och i konkurs.

Åtgärder mot vissa illojala förfaranden. Erfarenheten visar att gäldenärer inte sällan på olika sätt söker hindra att deras inkomster tas i anspråk på exekutiv väg. Ett sätt är att gäldenären träffar överenskommelse med sin arbetsgivare om lägre lön än normalt för den arbetsprestation som utförs. Exempelvis kan det vara så, att gäldenären i sådant fall är nära befryndad

med arbetsgivaren och åstadkommer arrangemang varigenom han kan få sitt försörjningsbehov tillgodosett trots att obetydlig eller kanske ingen lön utgår för hans arbete.

Gällande lag medger inte några exekutiva ingripanden i de här åsyftade situationerna. Beredningen har emellertid för vissa införselmåls del föreslagit bestämmelser med stöd av vilka utmätningsmannen skall kunna ålägga arbetsgivaren att betala ersättning. Sådant åläggande får enligt förslaget meddelas, om gäldenären arbetar hos make eller annan i dennes förvärvsverksamhet utan lön eller mot uppenbart för låg ersättning och *underhållsbidrag eller kommunal bidragsfordran* till följd därav inte kan tas ut genom införsel. Arbetsgivaren skall åläggas att utge så mycket som hade kunnat tas ut genom införsel, om skälig lön hade utgått för arbetet.

Remissopinionen är i huvudsak positiv till förslaget. Bara några enstaka remissinstanser har avstyrkt med åberopande av att förslaget pålägger utmätningsmännen alltför vanskliga avgöranden.

För egen del är jag, liksom det övervägande antalet remissinstanser, övertygad om att utmätningsmännen skall kunna handha den här ifrågavarande uppgiften tillfredsställande. Jag vill särskilt understryka att lagtexten inte tillåter ingripanden annat än i uppenbara fall. Som beredningen har påpekat är den omständigheten att ersättningen understiger marknadsmässig lön inte tillräcklig för ett ingripande. Utmätningsmannen skall vid sin prövning också ta hänsyn till om gäldenären på grund av sjukdom eller av annan anledning inte förmår prestera en fullgod arbetsinsats. Beredningen har ansett, att hänsyn måste tas även till sådana förhållanden som att arbetsgivarens ekonomi inte tillåter att han anlitar arbetskraft med sedvanliga lönekrav (bet. s. 176). En remissinstans har menat att detta bör antydast i lagtexten. Jag har emellertid inte övertygats om att detta är en tillräckligt praktisk situation för att motivera en jämkning av lagtexten. Jag biträder alltså beredningens förslag.

Jämkning av underhållsbidrag. Underhållsbidrag kan i vissa fall vara bestämda till högre belopp än som motsvarar den underhållsberättigades behov. Särskilt kan detta gälla bidrag som den ena maken har att utge till den andra, trots att makarna sammanbor eller lever åtskilda av annan anledning än söndring eller hem- eller äktenskapsskillnad. Den ena maken kan sålunda ha medgivit eller utfäst ett för högt underhåll till den andra i avsikt att lönen skulle bli oåtkomlig för borgenärerna. Även när en otillbörlig avsikt inte har förekommit kan bidraget vara så bestämt, att det inte rimligen i sin helhet bör få företräde framför övriga borgenärers krav.

Gällande lag innehåller en bestämmelse av intresse för den åsyftade situationen, nämligen 16 § InfL. Enligt denna paragraf får belopp som har innehållits till betalning av underhållsbidrag i princip inte utmätas. Emellertid får utmätning äga rum om det innehållna beloppet avser underhållsbidrag till make men makarna sammanbor eller lever åtskilda av annan anledning

än söndring eller efter vunden hemskillnad. Särbestämmelsen har just motiverats av att vissa underhållsbidrag mellan makar som avses i 5 kap. 5 § GB inte alltid bör få konkurrera ut den bidragspliktiges vanliga skulder.

Beredningen har ansett särbestämmelsen ha en alltför begränsad räckvidd och även i övrigt vara otillfredsställande. Beredningen har därför sökt en annan lösning och har föreslagit att underhållsbidrag skall kunna jämkas i införselmålet. Jämkningsen avses få giltighet endast i den aktuella införselsituationen och rubbar alltså inte vederbörande makes principiella skyldighet att utge bidraget enligt vad som har bestämts enligt 5 kap. 5 § GB. Om underhållsbidrag som avses i nämnda lagrum överstiger vad som skäligen bör tillkomma familjen, får det enligt förslaget jämkas såvida det krävs med hänsyn till annan fordran vilken samtidigt är föremål för införsel.

Också andra underhållsbidrag än sådana som avses i 5 kap. 5 § GB skall enligt förslaget kunna jämkas. Förutsättningarna för jämkning har dock därvid bestämts snävare.

Beredningsförslaget innebär vidare att bestämmelserna om jämkning av underhållsbidrag skall äga motsvarande tillämpning om till följd av införsel för underhållsbidrag skatteavdrag eller utmätning inte kan äga rum.

I allmänhet har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran. En del remissinstanser har uttalat viss tvekan beträffande förslaget.

Även om en jämkning bara avser möjligheten till exekution i den aktuella situationen, är det enligt min mening begripligt om förslaget att utmätningens mannen skall kunna avvika från ett domstolsavgörande ter sig djärvt. De betänkligheter som har kommit till uttryck på en del håll torde emellertid vara obefogade. Inte ens de tveksamma remissinstanserna har f. ö. annat än i något enstaka fall avstyrkt förslaget. Man torde på de flesta håll anse att utrymmet för jämkning blir ytterst begränsat med hänsyn till de relativt snäva förutsättningar som har uppställts. Det hindrar emellertid inte att bestämmelserna — inte minst de som rör skatteavdrag och utmätning — kan ha en funktion att fylla. Jag vill särskilt understryka, att redan hotet om att utmätningens mannen har möjlighet att ingripa kan verka hämmande på dem som umgås med planer på illojala förfaranden. På grund av det anförda anser jag att förslaget bör godtas. Jag utgår från att utmätningens män kommer att iaktta stor försiktighet vid tillämpningen av de ifrågakvarande bestämmelserna.

3.5. Andra frågor beträffande löneutmätning

Jag har redan under 3.1. angivit den huvudsakliga innebörden av beredningens förslag beträffande löneutmätningens institutet. I samband därmed har jag även nämnt, att förslaget i stort har fått ett välvilligt mottagande av remissinstanserna och att det i huvudsak bör godtas. Jag avser nu att när-

mare behandla de villkor för utmätning i lön som innefattas i beredningens förslag och det tänkta förfarandet beträffande denna exekutionsform.

Enligt beredningens mening bör bestämmelserna om de förutsättningar under vilka utmätning i lön skall få användas utformas så, att man tillgodoser synpunkten att denna exekutionsform blir tillämpad med återhållsamhet. Beredningens ståndpunkt grundar sig, som jag förut har nämnt, på överväganden beträffande den mest lämpliga avvägningen mellan borgenärs- och gäldenärsintressena. Med några enstaka undantag har remissinstanserna godtagit tanken på återhållsamhet. Från kommunalt håll och från företrädare för industrin har till förmån för en restriktiv tillämpning speciellt åberopats, att de nya reglerna kommer att belasta arbetsgivarna i administrativt hänseende.

Själv anser jag att möjligheten till utmätning i lön bör vidgas under iakttagande av viss försiktighet betingad både av de gäldenärsintressen som jag berörde under 3.1. och av hänsyn till arbetsgivarna. Jag vill i sistnämnda hänseende betona att med en begränsad tillämpning av utmätning i lön den administrativa belastningen för arbetsgivarna inte behöver bli så stor.

Från något remisshåll har väckts förslag om särskild ersättning till arbetsgivarna för det arbete som de åläggs att ombesörja. Jag vill med anledning därav erinra om att riksdagen upprepade gånger har avslagit motioner med förslag om att arbetsgivare skall få ersättning av allmänna medel för arbete av liknande karaktär (jfr ABU 1968: 5). Enligt min mening finns det inte skäl att nu göra annat ställningstagande.

Några remissinstanser har under hänvisning till praktiska och organisatoriska synpunkter ansett att all exekution i lön helst bör ske under gemensam form, oavsett exekutionsfordringens karaktär. Löneutmätningen skulle i så fall utformas som en specialform av införsel. Beredningen har emellertid som skäl mot en sammansmältning av införselinstitutet och institutet utmätning i lön åberopat bl. a., att olika förutsättningar för resp. instituts användning måste föreskrivas och att även rättsverkningarna bör bli olika. Jag delar beredningens mening och anser att löneutmätningensinstitutet bör regleras för sig i UL. En annan sak är att regleringen där i vissa delar kan ske genom hänvisningar till införsellagen.

I beredningsförslaget har gjorts skillnad mellan dels lön i allmänhet och dels ackordslön, provision eller annan ersättning som inestår för längre tid än en månad. Beträffande lön i allmänhet föreslås förutsättningarna för utmätning bli särskilt restriktiva. Sålunda uppställer beredningen som villkor för utmätning i sådan lön mot gäldenärens bestridande bl. a. att det skall vara uppenbart, att gäldenären underlåter att skäligen efter förmåga göra rätt för sig. Fordran på *arbetsersättning som inestår för längre tid än en månad* får däremot utmätas, även om omständigheterna inte är sådana som nu har sagts. Beredningen framhåller, att det främst är sistnämnda typ av fordran som nu vid löneutmätning tas i anspråk och beredningen har inte

ansett det tillrådligt att begränsa denna möjlighet för mycket. För utmätning av lön som gäldenären har låtit innestå hos arbetsgivaren efter förfallodagen uppställs inte heller krav på att gäldenären har visat sig ovillig att göra rätt för sig.

Vid remissbehandlingen har den särskilda förutsättningen för utmätning i vanlig lön blivit kritiserad. Jag anser att hänsyn bör tas till denna kritik. Tydligt är att det skulle uppstå svårigheter, om man i enlighet med beredningsförslaget upprätthåller krav att i löneutmätningssmål i allmänhet skall bedömas, om gäldenärens betalningsovillighet och betalningsförmåga är sådan att den får föranleda utmätning. Det måste vidare anses ytterst tveksamt, om en bedömning av detta slag bör ske på exekutionsstadiet. Erfarenheterna från ett annat område beträffande tillämpningen av föreskrifter med liknande innehåll ger sålunda anledning till vissa betänkligheter. Jag åsyftar den prövning som skall ske i frågan om anstånd skall beviljas beträffande verkställighet av förvandlingsstraff för böter. Därvid skall bedömas om den bötfällda har underlåtit att betala böterna av tredska eller uppenbar vårdslöshet (18 § lagen om verkställighet av bötesstraff). Frågor av detta slag blir inte sällan kontroversiella med motsägelsefulla uppgifter om gäldenärens vilja eller förmåga att göra rätt för sig. Det är önskvärt att bedömningar av sådan natur inte förekommer i utmätningssmål annat än när det är absolut nödvändigt. Vad som är angeläget är att åstadkomma att löneutmätning inte äger rum när gäldenären har försökt göra rätt för sig efter bästa förmåga men har råkat i betalningssvårigheter. Det bör i dessa fall i första hand förutsättas, att gäldenären själv tar upp frågan och lägger fram den utredning som behövs i utmätningssmålet. Det bör dock inte vara något hinder att en utmätningssman, som har kännedom om gäldenärens förhållanden, själv tar upp frågan. Det nu anförda talar för att man bör utforma regeln efter samma mönster som har använts i 17 § lagen om verkställighet av bötesstraff. Denna föreskriver — som förutsättning för nedsättning av förvandlingsstraff — att det med skäl kan antas att den enskilde gjort vad han förmått för att betala bötesskulden.

Om man utformar regeln på det sättet uppnår man dessutom fördelen att själva prövningen i utmätningssmålet inte behöver avse gäldenärens sätt att fullgöra sina förpliktelser i allmänhet. Många remissinstanser har anmärkt på att beredningsförslaget skulle få sådana följder. I stället blir det avgörande om gäldenären har gjort vad som skäligen kan begäras för att betala skulden till utmätningssborgenären.

På grund av det anförda förordar jag att regeln i det nu behandlade ämnet utformas så, att förordnande om löneutmätning i vanlig lön inte skall meddelas om det med skäl kan antas att gäldenären gjort vad han förmått för att betala skulden. I bestämmelsen bör inte anses ligga krav på att en avbetalning ovillkorligen måste vara gjord.

En mycket viktig bestämmelse för att garantera en återhållsam tillämp-

ning av löneutmätningensinstitutet är bestämmelsen om att löneutmätning utan gäldenärens medgivande får tillämpas endast under viss maximerad tid under ett och samma kalenderår.

Uppgiften att bestämma den maximitid som här bör komma i fråga är naturligtvis inte lätt. Beredningen har satt ifrågavarande tid till tre månader eller, om särskilda skäl föreligger, sex månader. Vid remissbehandlingen har visserligen flertalet remissinstanser godtagit beredningens förslag men från åtskilliga håll har ändringsförslag förts fram. Flera remissinstanser vill sålunda förlänga den högsta tillåtna tiden för löneutmätning. En remissinstans föreslår den ändringen att utmätning skall få äga rum under högst tre månader för varje borgenärs fordran och alltså inte, som enligt förslaget, totalt högst tre månader, oavsett antalet utmätningensansökningar.

En förlängning av den av beredningen föreslagna tiden om tre resp. sex månader är inte förenlig med målsättningen, att löneutmätning, åtminstone tills vidare, endast skall få äga rum med stor återhållsamhet. Detsamma gäller om förslaget att utmätning skall få äga rum under högst tre månader för varje borgenärs fordran. Jag anser med hänsyn härtill det inte vara lämpligt att frångå beredningens förslag.

Vad angår villkoren för att utmätning i lön skall få ske under den längre tidrymden, föreslår beredningen att härför skall krävas antingen gäldenärens medgivande eller att särskilda skäl föreligger. Beträffande det sistnämnda villkoret vill jag framhålla, att det kan tänkas leda till att förlängd tid kommer att krävas och kanske också medges ganska ofta. Borgenärerna kommer säkerligen att förfäkta var och en att i hans fall särskilda skäl talar för utmätning under den längre tiden. Handläggningen av utmätningensmålen skulle tyngas härigenom och eventuellt skulle det bli en stor besvärshänsyn. Jag anser därför att möjligheterna till utmätning under den längre tiden bör begränsas mer. Lämpligen bör detta ske så, att förlängning medges bara — förutom i det fallet att gäldenären medger det — om *fordringens art* ger särskild anledning därtill. I första hand bör därvid ersättning för person- eller egendomsskada på grund av brott kunna ges en privilegierad ställning. Även i andra fall kan fordringen vara av sådan art att utmätning under den längre tiden är starkt motiverad, t. ex. när det gäller skadeståndsrättsligt underhållsbidrag vid förlust av försörjare. Det bör ankomma på rättstillämpningen att dra upp de närmare gränserna i det avseendet.

I överensstämmelse med vad beredningen har föreslagit bör vidare till gäldenärens skydd föreskrivas, att utmätning inte under två kalenderår efter varandra får ske så, att lönen kommer att i en följd eller utan större uppehåll tas i anspråk under längre tid än tre resp. sex månader. Vidare bör, likaledes i enlighet med beredningsförslaget, föreskrivas att gäldenären, när utmätning har tillämpats sex månader eller förhållandena har ändrats väsentligt, äger återkalla lämnat medgivande att utmätning skall få pågå under längre tid än som annars är tillåtet.

Beneficium. I fråga om vad som skall förbehållas gäldenären vid löneutmätning har beredningen föreslagit, att förordnande om utmätning inte får omfatta mera än vad gäldenären uppenbart kan undvara utan intrång i vad som fordras för hans försörjning och fullgörande av underhållsskyldighet som åvilar honom. Innebörden härav är bl. a., att gäldenären vid löneutmätning skall förbehållas ett beneficium som är avsevärt större än motsvarande vid införsel. Från en del håll har man gjort invändningar mot detta. Jag anser emellertid att man i det här avseendet inte bör vidta någon ändring i beredningens förslag.

Med anledning av ett remissuttalande vill jag framhålla att jag inte anser det nödvändigt att enhetliga normer för beräkningen av gäldenärens beneficium vid löneutmätning utarbetas. Däremot är det givetvis önskvärt att kännedom om framväxande praxis sprids bland utmätningmännen, så att det undviks att mera betydande olikheter uppstår i tillämpningen. Det torde få ankomma på exekutionsväsendets organisationsnämnd att tillse, att sådan information sprids i lämplig form.

Som beredningen har uttalat bör reglerna om beneficium vara sådana att löneutmätning mot gäldenärens bestridande inte kommer i fråga beträffande den stora gruppen av lågavlönade, fränsett ungdomar som inte har någon försörjningsbörda och inte heller i övrigt har några större fasta utgifter samt liknande fall.

Beredningsförslaget föreskriver att skälig hänsyn vid utmätning skall tas till arbetets mer eller mindre krävande art och de omständigheter under vilka det utförs. Denna föreskrift torde i överensstämmelse med den ståndpunkt som jag har intagit i motsvarande sammanhang i den nya införsel lagen höra utelämnas (jfr framställningen under 3.4.).

Om ett utmätningförordnande avser ackordslön, provision eller annan ersättning, som innebär för längre tid än en månad, bör enligt beredningsförslaget särskild hänsyn tas till detta förhållande vid tillämpningen av beneficiumregeln. Att sådant hänsynstagande skall göras beror på att tidsbegränsningsreglerna inte skall gälla vid utmätning av ersättning, som innebär för längre tid än en månad. Jag har inte något att erinra mot beredningens förslag i denna del.

Semestermedel. Beredningen har föreslagit vissa bestämmelser om utmätningsskydd för semestermedel. Bestämmelserna avser både lön som betalas ut under gäldenärens semester eller i omedelbar anknytning till den och ersättning som utgår i stället för semester.

De föreslagna bestämmelserna har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Jag anser också att de föreslagna bestämmelserna om utmätningsskydd för semestermedel bör genomföras. I ett hänseende vill jag t. o. m. gå längre än vad beredningen har föreslagit. Enligt beredningsförslaget får semesterersättning inte i något fall utan gäldenärens medgivande utmätas, om det skulle strida mot ändamålet med gäldenärens

rätt till ersättningen. Av sociala skäl anser jag, i likhet med en hovrätt, att ersättning som utgår i stället för semester genomgående bör vara utmätningssfri, om gäldenären inte medger annat.

I överensstämmelse med beredningsförslaget bör vidare föreskrivas, att semestermedel, som av arbetsgivaren har inbetalats till och inestår hos särskild kassa, inte i något fall får utmätas utan gäldenärens medgivande.

Förfarandet. I enlighet med vad beredningen har föreslagit bör förordnande om utmätning kunna meddelas antingen beträffande lön som förfaller under viss i förordnandet angiven tid eller beträffande viss lönepost.

I fråga om förfarandet i övrigt vid löneutmätning har beredningen givit en allmän hänvisning till bestämmelserna i införsellagen. Hänvisningen avser även reglerna om ansvar för den som inte iakttar beslut om införsel. Några remissinstanser har framhållit, att hänvisningens räckvidd inte är fullt klar och har därför ansett att det i UL uttryckligen bör anges vilka lagrum i införsellagen som skall vara tillämpliga. Detta önskemål anser jag böra tillgodoses.

Till mina närmare överväganden beträffande frågan vilka lagrum i införsellagen som bör göras omedelbart tillämpliga vid löneutmätning återkommer jag under 5.2.

3.6. Gäldenärens beneficium vid sakutmätning

Beredningens förslag till nya regler om gäldenärens beneficium vid sakutmätning skiljer sig på ett fördelaktigt sätt från de nu gällande. Särskilt är att märka att gäldenärens beneficium materiellt sett vidgas i en omfattning som kommer det att stå i bättre överensstämmelse med nutida åskådning.

Beredningens allmänna överväganden kring frågan om beneficium har redovisats inledningsvis under 2.6. Jag har redan i det föregående (3.1.) allmänt uttalat, att jag anser att beredningens förslag i denna del tillgodoser gäldenärernas trygghet i rimlig omfattning, samtidigt som borgenärernas möjlighet att komma till sin rätt inte har begränsats alltför mycket. Jag vill här tillägga att det — även med beaktande av intresset att upprätthålla en god betalningsmoral — måste anses riktigt att bestämma gäldenärens beneficium ganska liberalt, när man kan förutse att det kommer att ske en utveckling från sakexekution till löneexekution.

En del remissinstanser har anmärkt på att den föreslagna gränsen kring den utmätningssfria egendomen är för vagt angiven. Å andra sidan är majoriteten av remissinstanserna, bland dem flertalet utmätningssmän, belåtna med förslaget. För min del anser jag, att beredningen har lyckats väl med förslagets närmare utformning. Som jag har framhållit i det föregående (under 3.1.) är det nödvändigt att ge bestämmelserna sådan avfattning, att de läm-

nar ganska vida ramar inom vilka utmätningens tillämpning får anpassas efter de enskilda fallen sårart.

Beträffande den närmare innebörden av de föreslagna bestämmelserna, som avses bli upptagna i 65 § UL, vill jag anföra följande.

I 65 § 1 mom. punkterna 1 och 2 har beredningen tagit upp bestämmelser om utmätningsskydd dels för gäldenärens rent personliga utrustning (jfr 13 kap. 4 § GB) och dels för lösöre som ingår i gäldenärens hem. Enligt förslaget skall från utmätning tas undan dels kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, intill skäligt värde, och dels möbler, husgeråd och annan utrustning som gäldenären behöver för ett anspråkslöst hem och dess skötsel.

Förslaget har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Från några håll har visserligen anmärkts på att de föreslagna bestämmelserna »skäligt värde» i punkt 1 och »anspråkslöst hem» i punkt 2 är alltför svävande och obestämda. Enligt min mening torde de dock ge tillräcklig ledning för tillämpningen. En annan sak är att kritiken mot själva orden »anspråkslöst hem» kan vara befogad. Uttrycket kan sålunda möjligen ge anledning till inte åsyftade värderingar och dessutom te sig otidsenligt. Jag har ansett mig böra beakta kritiken och förordar att man i stället i bestämmelsen inbegriper möbler m. m. »i den mån egendomen är nödvändig för ett hem eller dess skötsel». Avgörande bör sålunda vara vad som beträffande hem i allmänhet får anses nödvändigt.

JK har ifrågasatt om inte gäldenärens beneficium borde å ena sidan utsträckas så att det omfattade också lösöre med högt bruksvärde men lågt försäljningsvärde men å andra sidan ställdes i relation till gäldenärens betalningsvilja. De lösörens JK tänker på utgörs av televisionsapparater, cyklar, campingutrustning o. d. JK vill uppenbarligen förse utmätningens man med ytterligare ett påtryckningsmedel gentemot gäldenären för att förmå denne att betala av sina arbetsinkomster. Att märka är dock att, i den mån gäldenären vill ge prov på god betalningsvilja och undgå förlusten av ett föremål, han redan nu har tiden fram till försäljningen av det utmäta föremålet till förfogande. Denna tid kan bli ganska lång (jfr 88 c § UL). I sammanhanget är vidare den utbredda handeln med begagnade föremål av betydelse. Om gäldenären exekutivt har frångått en begagnad televisionsapparat, kan han sålunda senare till ett ganska överkomligt pris skaffa sig en annan jämförbar apparat. Enligt min mening föreligger inte anledning att ta fasta på JK:s förslag, som synes leda till onödiga komplikationer.

Beredningen har i 65 § 1 mom. punkt 3 föreslagit utmätningsskydd för arbetsredskap och annan utrustning som fordras för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning. Att sådan egendom skall tas undan från utmätning är ganska klart. Redan i gällande rätt finns föreskrift om detta.

Beredningsförslaget innehåller vidare en till 3 000 kr. fixerad värdegräns beträffande den egendom som skall förbehållas gäldenären. Åtskilliga re-

missinstanser är emellertid kritiska mot denna värdegräns. För min del är jag benägen att instämma i de betänkligheter som har kommit till uttryck i dessa remissyttranden. Det måste sålunda anses önskvärt att om möjligt undvika en i pengar angiven gräns. En sådan blir så småningom föråldrad. De nuvarande penninggränserna i 65 § UL har höjts både år 1945 och år 1955. Tanken på en indexreglering av gränsen ligger naturligtvis nära till hands. Flera remissinstanser har uttalat sig till förmån för en sådan reglering. Själv anser jag dock inte att en indexreglering passar så väl i detta sammanhang. Man undgår genom en sådan reglering inte att utmätningssmannens egen skälighetsbedömning vid egendomens värdering blir avgörande i de enskilda fallen. Han måste ju ändå alltid pröva vad en försäljning kan väntas inbringa.

Jag har med hänsyn till det anförda ansett mig böra ta fasta på ett förslag från ett par remissinstanser, nämligen att begagna samma värdebestämning i förevarande punkt som i punkt 1, alltså »skäligt värde». En sådan bestämning torde inte behöva föranleda speciella tillämpningsproblem. Avsikten är sålunda att arbetsredskap och annan utrustning skall tas undan i ungefärligen den utsträckning som beredningen har tänkt sig med sin bestämning. Det av mig förordade förslaget ger bättre möjlighet att ta hänsyn till de ändringar i den allmänna uppfattningen som en fortsatt standardhöjning och utvecklingen i övrigt kan komma att medföra. En fördel med detta förslag är vidare att det gör en av beredningen föreslagen bestämmelse i 2 mom. av förevarande paragraf obehövlig. Jag åsyftar en bestämmelse om att värdegränsen på 3 000 kr. skulle få genombrytas i vissa fall, om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom.

Utmätningsskyddet i förevarande punkt bör — i överensstämmelse med vad beredningen har föreslagit — avse även djur, foder och sådant som i övrigt behövs för gäldenärens försörjning.

Frågan om viss egendom skall anses erforderlig för gäldenären får bedömas med hänsyn till hur förhållandena kommer att gestalta sig efter exekutionen. I vissa fall kan det tänkas att om gäldenären i fortsättningen skall driva en rörelse utmätningsskyddet måste omfatta ett mindre varulager. En rättstillämpning i överensstämmelse härmed torde vara förenlig med den föreslagna lagtexten.

I några remissyttranden har dryftats i vilken omfattning en bil i fortsättningen kan komma att bli utmätningsskyddsfri. Uppenbart är att bedömningen måste vara restriktiv när det gäller frågan om en bil som gäldenären äger verkligen fordras för hans förvärvsverksamhet. Härutöver är jag emellertid inte beredd till några uttalanden. Frågan är enligt min mening av den beskaffenheten att den måste överlämnas till rättstillämpningen för bedömning med ledning av förhållandena i de särskilda fallen.

Beredningen har i 65 § 1 mom. punkt 4 föreslagit att från utmätning skall få tas undan föremål med sådant övervägande personligt värde att det måste

anses uppenbart obilligt att ta egendomen i anspråk. Bestämmelsen torde ha en viss funktion att fylla och synes inte behöva ge anledning till betänkligheter. Vid remissbehandlingen har den också helt tillstyrkts. Jag anser att den därför bör genomföras. Av lagtexten framgår att bestämmelsen skall tillämpas restriktivt.

Det föreslagna utmätningsskyddet i 65 § 1 mom. punkt 5 avser vissa hyresrätter. Enligt gällande rätt ingår bostad och arbetslokal i allmänhet inte i gäldenärens beneficium. I ett fall — vid utmätning för böter och viten — finns dock skydd för egendom av sådant slag. Att gäldenärens beneficium i allmänhet inte omfattar bostad eller arbetslokal är dock mestadels utan praktisk betydelse. Beträffande exempelvis hyresrätt till lägenhet förhåller det sig så att rättigheten över huvud taget kan utmätas endast sällan. Detta beror på att rättigheten måste vara överlåtbar för att kunna utmätas och att det i regel krävs fastighetsägarens samtycke för överlåtelse av hyresrätt. Sådant samtycke torde lämnas endast undantagsvis.

Trots att det praktiska behovet av utmätningsskydd sålunda kan tyckas vara tämligen ringa har beredningen ansett sig böra överväga reformer. Beredningens överväganden har resulterat i förslag att hyresrätt till lägenhet, som tjänar gäldenären till stadigvarande bostad eller fordras för hans förvärvsverksamhet, inte får utmätas, även om den på grund av hyresvärdens samtycke eller eljest får överlätas. I övrigt innehåller beredningens förslag inte någon ändring i förhållande till gällande rätt. Den särskilda beneficiumregeln vid utmätning för böter och viten skall alltjämt gälla.

Beredningens förslag om utmätningsskydd för vissa hyresrätter har tillstyrkts eller lämnats utan erinran. För min del finner jag den föreslagna bestämmelsen av sociala skäl angelägen. Den omständigheten att hyresrätter i allmänhet inte är överlåtbara utan hyresvärdens medgivande och följaktligen inte heller kan utmätas torde inte hindra att utmätningsskyddet i enstaka fall kan visa sig få stor betydelse. Den nya hyreslagstiftningen (prop. 1967: 141 och 1968: 91) torde knappast bli av betydelse i detta sammanhang. Visserligen innebär den bl. a. en vidgning av hyresgästens rätt att överföra hyresrätten till annan person även om hyresvärdens motsätter sig förändringen. Någon ovillkorlig rätt att sätta annan i sitt ställe får emellertid inte hyresgästen. Möjligen kan den nya lagstiftningen få till följd att hyresvärdarna frivilligt medger överlåtelse i större omfattning än hittills. Särskilt i fråga om affärslägenheter torde det inte vara ovanligt, att hyresvärdens samtycker till att hyresgästen överlåter lägenheten (prop. 1966: 23 s. 99). Det bör härvid observeras att hyresrätt för mindre företagare ofta omfattar både familjebostad och lokaler för näringsverksamhet (samma prop. s. 93). På grund av det anförda anser jag att den föreslagna bestämmelsen om utmätningsskydd för vissa hyresrätter bör genomföras.

I detta sammanhang tilldrar sig också frågan om utmätningsskydd för vissa bostadsrätter och arrenderätter intresse. Beredningen har diskuterat

möjligheten av förbud mot utmätning av dessa båda rättighetstyper men har av olika skäl stannat för att inte föreslå några bestämmelser. En del remissinstanser har emellertid uttalat önskemål om att rättigheterna när det gäller frihet från utmätning bör jämföras med hyresrätten. Särskilt bostadsrättsinnehavarens behov av utmätningsskydd för sin bostad anses av flera remissinstanser göra sig gällande med samma styrka som hyresgästens.

Jag är emellertid inte f. n. beredd att föreslå några regler om frihet från utmätning för vare sig bostadsrätter eller arrenderätter. Vad först angår bostadsrätterna är att märka att bostadsrättshavarna knappast kan betagas möjligheten att få utnyttja sina rättigheter som kreditobjekt, något som en generell föreskrift om utmätningsskydd skulle förhindra. Därtill kommer att bostadsrätterna ofta representerar stora värden, och avvägningen mellan borgenärs- och gäldenärsintressena är därför svårare beträffande dem än såvitt angår hyresrätterna. Till det anförda kommer att bostadsrättskommittén f. n. överser bostadsrättslagstiftningen i dess helhet. Kommittén kommer att under utredningsarbetet pröva också frågan om utmätningsskydd för bostadsrätter. Någon anledning att föregripa kommitténs ställningstagande på den punkten finns uppenbarligen inte.

I fråga om arrenderätterna gäller att de nya bestämmelserna om bostads- och anläggningsarrende med bl. a. principiell rätt för arrendatorn att överlåta arrendet ökar arrenderättens värde (prop. 1968:19). Samtidigt kan bestämmelserna sägas föra med sig ett vidgat behov av utmätningsskydd. Detta torde särskilt gälla vissa fall av anläggningsarrende. Tänkbart är emellertid att även vissa typer av jordbruksarrende — de s. k. sociala jordbruksarrendena — lämpligen bör vara utmätningsskyddsfria. Bestämmelserna om jordbruksarrende överses f. n. av arrendelagsutredningen. I avvaktan på resultatet av denna översyn torde frågan om utmätningsskydd för arrenderätter böra vila.

Beredningen har i 65 § 1 mom. punkt 6 tagit upp en regel som avser att ge gäldenären utmätningsskydd för viss tids underhåll. Enligt regeln skall pengar, banktillgodohavande, annan fordran och förnödenheter tas undan från utmätning, i den mån de skäligen fordras för underhåll åt gäldenären intill dess inkomst som täcker behovet är att vänta, dock inte utan synnerliga skäl för längre tid än en månad. Regeln innebär en för gäldenären något mera generös bestämning av beneficiet än motsvarande i gällande rätt. Några betänkligheter beträffande den föreslagna vidgningen av beneficiet har inte framkommit vid remissbehandlingen. Inte heller jag har något att erinra mot beredningens förslag i denna del.

Enligt rättspraxis får underhållsbeneficiet inte beaktas vid utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt enligt 68 § 1 mom. första stycket UppbF (NJA 1960 s. 407). Detta hänger samman med att gällande beneficiumregel bara omfattar pengar och banktillgodohavanden samt förnödenheter men inte andra fordringar än sådana som inestår i bank. Efter-

som beredningsförslaget — som jag enligt det nyss sagda anser bör genomföras — avser fordringar i allmänhet, omfattar det i och för sig även fordran på överskjutande preliminär skatt. Härigenom skulle alltså i fråga om sådana fordringar ske en brytning med gällande rätt.

Jag har emellertid inte ansett en sådan brytning befogad. Härom får jag anföra följande. Med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1966 finns särskilda bestämmelser om överlåtelse och utmätning av fordran på överskjutande preliminär skatt (68 § 6 mom. UppbF). Dessa innebär bl. a. att i de flesta enskilda mål vid utmätning av här avsedd fordran obligatoriskt skall tas undan ett belopp av 300 kr. Denna föreskrift har visserligen närmast be-tingats av praktiska hänsyn men står även i samband med frågan om beneficium (prop. 1966: 115 s. 35). I de ifrågavarande målen torde inte finnas anledning att härutöver beakta gäldenärens eller hans familjs behov av underhåll. Inte heller finns det enligt min mening anledning att beträffande de allmänna målen och vissa särskilt angivna enskilda mål — mål om underhållsbidrag — bryta med den ståndpunkt som gällande rätt har intagit och alltså göra beneficiumreglerna tillämpliga i dessa fall. En sådan reform skulle tynga arbetet hos kronofogdemyndigheterna i onödan.

På grund av det anförda bör »annan fordran» i förevarande punkt inte omfatta fordran på överskjutande preliminär skatt enligt 68 § 1 mom. första stycket UppbF. Detta förhållande bör komma till uttryck genom att en ändring vidtas i UppbF. Chefen för finansdepartementet, med vilken jag har samrått, kommer senare att anmäla förslag till sådan ändring som skall träda i kraft samtidigt med de nya beneficiumreglerna. I förslaget till 65 § 1 mom. punkt 6 bör tas in en erinran om det undantag som här åsyftas.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad beredningen har förordat bör i 65 § 2 mom. tas in vissa närmare föreskrifter om vad som skall iakttas vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom:s olika punkter.

Bl. a. bör föreskrivas att i fråga om punkterna 1—5 hänsyn skall tas även till gäldenärens familj. Vidare bör föreskrivas att undantag enligt punkt 6 skall bestämmas med skälig hänsyn även till den underhållsbörda som åvilar gäldenären.

Av särskilt intresse är den av beredningen föreslagna regeln att, om gäldenären eller någon som hör till hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom, detta också skall beaktas. Jag vill påpeka, att jag delar den från remisshåll uttalade uppfattningen, att invalidfordon, särskilda behandlingsanordningar och andra dylika hjälpmedel med stöd av denna regel alltid bör tas undan från utmätning, när gäldenären verkligen behöver dem.

I 65 § 3 mom. föreslår beredningen vissa regler om beneficiet vid utmätning hos dödsbo. I likhet med flertalet remissinstanser anser jag att förslaget bör godtas.

3.7. Övriga frågor

Beredningen har föreslagit också vissa andra lagändringar än dem som rör exekution i lön och gäldenärens beneficium vid sakutmätning.

De viktigaste av dessa avser konkurslagstiftningen. I förslag till lag om ändring i KL föreslås bl. a. i fråga om beneficium i konkurs, att gäldenären regelmässigt skall få behålla sin arbetsinkomst utan intrång av konkursboet. Lagförslaget innehåller emellertid även andra nyheter. Vid sidan av konkurslagstiftningen har beredningen framlagt förslag till ändringar i och tillägg till FB, HB, lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal och några andra lagar och författningar. Dessa lagförslag innehåller ändringar av mera begränsad räckvidd. Samtliga de nu åsyftade lagförslagen utom tre — som jag strax återkommer till — bör prövas i förevarande sammanhang. Beträffande mina överväganden i den delen får jag hänvisa till specialmotiveringen.

De lagförslag som bör utelämnas avser lagen om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket, lagen om införsel för uttagande av utländska utskylder eller allmänna avgifter samt lagen om verkställighet av bötesstraff. I fråga om dessa lagförslag vill jag anföra följande.

Beträffande *lagen om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket* — som avser fall av underhållsskyldighet mot barn under 16 år — torde det vara tveksamt, om lagen över huvud taget bör äga bestånd. Enligt vad beredningen har inhämtat torde avflyttningsförbud ofta inte ha effekt i fråga om utländska medborgare. Även svenska medborgare avflyttar ibland trots meddelat förbud häremot. Särskilt passfriheten inom Norden anses medverka till att avflyttningsförbud mången gång blir verkningslöst (jfr bet. s. 312).

Även i andra hänseenden än beträffande effektiviteten i meddelade förbud är förhållandena numera helt annorlunda än vid lagens tillkomst år 1917. Bl. a. har möjligheterna att kräva ut underhållsbidrag i utlandet förbättrats. Vidare gäller att barn, som inte får ut fastställt underhållsbidrag, i vid omfattning äger rätt till bidragsförskott av det allmänna. Slutligen — men inte minst viktigt — kan åberopas, att lagen om avflyttningsförbud innebär en sådan inskränkning i den enskildes personliga frihet som numera måste betecknas som otidsenlig.

Beredningen har också under sitt arbete övervägt att upphäva lagen men har på vissa skäl avvisat den tanken. En stark remissopinion är emellertid för ett upphävande (jfr bet. s. 315 f). För egen del är jag närmast av samma uppfattning, dvs. att lagen torde kunna upphävas. I detta läge torde det vara riktigast att de närmast berörda myndigheterna och organisationerna på nytt hörs om sin inställning till ett upphävande. Eftersom lagen berör förhållanden som är gemensamma för de nordiska länderna finns det dessutom anledning att ta upp frågan om ett upphävande till diskussion med

företrädare för våra grannländer. Innan detta har skett, torde det inte finnas anledning att göra ändringar i lagen. Jag vill särskilt anmärka att de ändringar i lagen som beredningen har föreslagit inte ovillkorligen måste genomföras i samband med övriga här aktuella reformer.

Det framlagda förslaget till lag om införsel för uttagande av utländska utskylder eller allmänna avgifter skulle ersätta en lag av den 15 juni 1935 i samma ämne.

Beträffande frågan om införsel för svenska skatter och allmänna avgifter föreslås att det, i överensstämmelse med vad beredningen har förordat, i den nya införsellagen hänvisas till särskilda bestämmelser. Avsikten är att chefen för finansdepartementet senare skall ta upp frågan om reglering av detta ämne (se vidare härom under 5.1.). Det måste med hänsyn härtill anses mest ändamålsenligt att frågan under vilka förutsättningar och i vilken ordning utländska skatter och allmänna avgifter skall få tas ut genom införsel regleras samtidigt. På grund av det anförda torde förslaget till ny lag om införsel för uttagande av utländska utskylder eller allmänna avgifter inte böra prövas i förevarande sammanhang.

Beredningen har föreslagit ett särskilt tillägg till en paragraf i *lagen om verkställighet av bötesstraff*. Den tillagda bestämmelsen, som rör prioriteten vid konkurrens mellan införsel för böter eller viten och löneutmätning, torde emellertid enligt min mening böra meddelas i den nya införsellagen. Om bestämmelsen flyttas i enlighet härmed torde behov av lagändring i bötesverkställighetslagen falla bort.

De förslag som jag lägger fram i det följande gör det nödvändigt att se över och komplettera handläggningsbestämmelser och föreskrifter om avgifter m. m. som utfärdas av Kungl. Maj:t. Vidare uppkommer behov av nya dagböcker och blanketter som det ankommer på exekutionsväsendets organisationsnämnd att utarbeta. Nämnden har också att ombesörja utbildning av personal inom kronofogdemyndigheterna för de nya arbetsuppgifterna. Det bör därför — som nämnden har framhållit — förflyta ganska lång tid mellan lagändringarnas antagande och deras ikraftträdande. Jag anser, att de lagändringar som detta lagstiftningsärende föranleder bör träda i kraft först den 1 juli 1969.

Beträffande departementschefens specialmotivering torde utskottet få hänvisa till propositionen s. 117—176.

Lagrådet

Lagrådets yttrande över lagförslagen och departementschefens anmälan därav har i propositionen intagits på s. 219—227 resp. s. 228—229, vartill utskottet torde få hänvisa.

Motionerna

I motionerna I: 981 och II: 1243 yrkas att riksdagen måtte antaga det vid proposition nr 130 fogade förslaget till införeslag med den ändringen att 1 § erhåller följande lydelse:

1 §.

Införsel får — — — och viten.

5. skadestånd på grund av brott.

I motionen II: 1237 hemställs I. att riksdagen måtte besluta att dels avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 130 år 1968 till den del däri föreslås ändrade regler för utmätning i lön, dels vidtaga de förändringar i föreslagen lagtext i övrigt som betingas av bifall till avslagsyrkandet; II. att vederbörande utskott måtte utarbeta lagtext i enlighet med vad ovan yrkats.

I motionen II: 1244 hemställs att riksdagen i ett särskilt uttalande i anslutning till proposition nr 130 framhåller att gäldenärens förbehållsbelopp (existensminimum) i görligaste mån sammanfaller med gällande socialhjälpnormer.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna torde utskottet — utöver vad som anförs därom i utskottets eget yttrande — få hänvisa till de tryckta motionerna II: 1243, II: 1237 och II: 1244.

Utskottet

I propositionen framläggs förslag till ny lagstiftning om exekution i lön, dvs. om införsel och utmätning i lön, och om skydd mot exekution i viss egendom. Vissa ändringar föreslås också i bl. a. konkurslagen, föräldrabalken, handelsbalken och lagen om försäkringsavtal. De nya bestämmelserna, som är ett led i den pågående reformeringen av utsökningslagen och därmed sammanhängande lagstiftning, föreslås träda i kraft den 1 juli 1969.

I fråga om införsel innebär förslaget huvudsakligen en modernisering av 5 — *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 9 saml. 1 avd. Nr 48*

nu gällande bestämmelser medan de sakliga nyheterna är relativt få. Införsel skall kunna användas för samma slags fordringar som för närvarande eller sålunda för familjerättsliga underhållsfordringar, vissa kommunala bidragsfordringar, skatter och böter. Vid konkurrens mellan olika typer av införselbara fordringar har anspråken företräde i nu nämnd ordning.

Bestämmelserna om löneutmätning reformeras avsevärt. Löneutmätning skall enligt förslaget äga rum i en införselliknande ordning, som bl. a. innebär att lönen, i motsats till vad nu gäller, skall kunna tas i anspråk redan innan den är tillgänglig för lyftning genom ett åläggande för arbetsgivaren att innehålla viss del. Därmed avses den främsta orsaken till löneutmätningens bristande effektivitet bli undanröjd. Löneutmätning skall kunna användas för uttagande av alla sorters fordringar. Olika villkor för dess användning uppställs emellertid för att garantera att löntagarna skyddas mot alltför kraftiga ingrepp i inkomsterna. Bl. a. kan nämnas reglerna om beneficium, dvs. den egendom som skall tas undan av hänsyn till gäldenären och hans familj, vilka innebär att löneutmätning endast får ske i belopp som uppenbart överstiger vad som åtgår för gäldenärens och hans familjs försörjning samt för fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom.

Även beträffande sakexekution föreslås en för gäldenären väsentligt mer liberal bestämning av beneficium. De nya reglerna har avfattats så, att de skall tillåta en fortgående anpassning till den allmänna standardhöjningen. I fråga om kläder och andra föremål, som tjänar uteslutande till gäldenärens personliga bruk, skall man enligt förslaget ta undan från utmätning föremål till skäligt värde. Beträffande möbler, husgeråd o. d. omfattar utmätningsskyddet sådan egendom som är att betrakta som nödvändig för ett hem och dess skötsel. Vad angår arbetsredskap och annan utrustning, som behövs för gäldenärens förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning, bestäms gränsen efter vad som är skäligt. Hänsyn skall tas till om gäldenären eller någon i hans familj lider av lyte eller allvarlig sjukdom.

Ändringsförslagen beträffande konkurslagstiftningen innebär bl. a. att gäldenären regelmässigt skall få behålla sin arbetsinkomst utan intrång av konkursboet. Övriga ändringsförslag är av mer begränsad räckvidd.

I motionen II: 1237 yrkas avslag på propositionen i vad däri föreslås ändrade regler för löneutmätning samt, vid bifall till detta yrkande, därav betingade ändringar i den föreslagna lagtexten i övrigt. Motionären anser att propositionens vidgade möjligheter till löneutmätning i realiteten innebär en förtäckt, ytterligt kraftig utvidgning av tillämpningsområdet för införselinstitutet och ett prisgivande av gäldenärernas intressen. Många gäldenärer skulle finna det lönlöst att arbeta om reglerna infördes. De ökade indrivningsmöjligheterna för alla slag av fordringar inbjuder enligt motionären också till en osund utveckling av avbetalningshandeln. För kronofogdemyn-

digheternas del anser motionären att förslaget innebär en ökad arbetsbelastning, som organisationen med nuvarande personaltilldelning inte kan tåla.

Utskottet vill i anledning av motionen till en början framhålla att den förskjutning av exekutionsfallen från sakexekution mot löneexekution, som propositionen åsyftar, framstår som naturlig med hänsyn till att antalet löntagare relativt sett ökar och att löneläget successivt förbättras. En ändamålsenligt reglerad löneexekution är också förenad med flera uppenbara praktiska fördelar jämförd med andra exekutionsformer. För utmätningsmännen är sålunda löneexekution avsevärt smidigare och mindre arbetskrävande än sakexekution. Vidare är verkställigheten inte, såsom vid utmätning av lösöre, förenad med några realisationskostnader eller någon realisationsförlust. För borgenärerna kan en effektivisering av löneexekutionen, och då särskilt löneutmätningen, beräknas ge avsevärt ökade möjligheter att driva in fordringar på exekutiv väg.

Givetvis innebär en ökad användning av löneexekution vissa risker för att indrivningen av fordringsanspråk blir så effektiv att gäldenärerna kan komma att pressas otillbörligt hårt. Motionärens farhågor i detta hänseende är såsom framgår av det föregående knutna till propositionens förslag rörande löneutmätningen. Förslaget härom innebär som inledningsvis angivits att möjligheterna till utmätning i lön kraftigt vidgas. På olika sätt har emellertid förebyggts att exekutionen blir för betungande för gäldenären. Förordnande om löneutmätning i vanlig lön får sålunda inte meddelas om det med skäl kan antas att gäldenären gjort vad han förmått för att betala skulden. En person som råkat i betalningsvårigheter men anstränger sig att efter hand fullgöra vad som åligger honom skall alltså inte behöva riskera att utmätning sker i hans lön. Vidare skall gäldenären förbehållas ett liberalt bestämt belopp för egen och familjens försörjning. I tillämpningen avses reglerna härom bl. a. innebära att löneutmätning mot gäldenärens bestridande inte skall komma i fråga för den stora gruppen av lågavlönade, fränsett ungdomar som saknar försörjningsbörda samt liknande fall. Utan gäldenärens medgivande får enligt propositionen löneutmätning inte heller tillämpas under längre tid än tre månader under ett och samma kalenderår, i undantagsfall sex månader. Propositionen upptar också bestämmelser till förebyggande av att gäldenären berövas medel som är avsedda för semester.

Den avvägning mellan skilda intressen, som propositionen sålunda och i övrigt innefattar i nu ifrågavarande del, garanterar enligt utskottets mening en återhållsam tillämpning av löneutmätningensinstitutet till förmån för gäldenärerna, samtidigt som borgenärernas möjligheter att komma till sin rätt inte begränsas alltför mycket. Utskottet vill dock framhålla angelägenheten av att de restriktiva villkor som uppställts för användningen av löneutmätning får en tillämpning som klart avgränsar denna exekutionsform från införselinstitutet. Framför allt bör understrykas vikten av åter-

hållsamhet då fråga uppkommer att utan medgivande av gäldenären medge löneutmätning under längre tid än tre månader per år. En sådan privilegiering bör endast komma i fråga om fordringens art mycket starkt motiverar det. Arten av de fordringar som departementschefen i detta hänseende nämner — vissa skadestånd på grund av brott och skadeståndsrättsliga underhållsbidrag vid förlust av försörjare — är därvidlag belysande. Angeläget är också att gäldenären förbehålls ett beneficium som är avsevärt större än vid införsel, där beloppet hittills regelmässigt endast obetydligt överstigit det normalbelopp för existensminimum som Centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden årligen fastställer. Som departementschefen påpekar synes det också önskvärt att särskilda åtgärder vidtas för att på detta område sprida kännedom om den praxis som från nu angivna utgångspunkter kommer att utbildas.

De angivna villkoren för förordnande om löneutmätning torde också ge tillräckliga garantier för att propositionsförslaget inte leder till en sådan utveckling av avbetalningshandeln som motionären befarar. Sannolikare torde enligt utskottet vara att löneexekutionens ökade effektivitet kan bidra till en förbättrad betalningsmoral till gagn för kreditväsendet. Vad nu sagts utesluter dock inte att utvecklingen inom kredithandeln bör följas med särskild uppmärksamhet. Om det fortsatta skeendet skulle föranleda det, bör man, som också departementschefen framhåller, överväga att ingripa genom att förbehålla löneutmätningensinstitutet för endast vissa slag av fordringar eller genom att utesluta vissa kategorier, t. ex. fordringar på grund av detaljhandelsköp som inte avser livsfrnödenheter. I nuvarande läge synes emellertid tillräcklig anledning inte föreligga att utforma lagstiftningen under intryck av farhågor av berörd art, särskilt som åtgärder vidtagits för att i annan ordning komma till rätta med vissa missförhållanden inom kredithandeln. Sakkunniga har nämligen i början av detta år tillkallats för att, delvis i nordiskt samarbete, överväga bl. a. behovet av en skyddsregel mot vissa avarter av försäljning i hemmen, där mindre väl övervägda köpbeslut ofta fattas under försäljarens direkta påverkan.

Vad slutligen gäller motionärens bedömning av förslagens inverkan på arbetsbelastningen och personalbehovet inom kronofogdeorganisationen vill utskottet endast framhålla att det personalbehov, som exekutionens ökade effektivitet kan förväntas föranleda genom stegring av antalet ärenden, väsentligen torde motverkas av den utveckling från sakexekution mot den mindre arbetskrävande löneexekutionen, som den nya lagstiftningen kan förväntas föra med sig. Några nämnvärda personalförstärkningar torde därför knappast bli erforderliga.

I enlighet med det sagda avstyrker utskottet bifall till motionen II: 1237 och tillstyrker propositionen i motsvarande del.

Också i övrigt ansluter sig utskottet i allt väsentligt till de tankegångar som ligger till grund för propositionen. I det följande behandlar utskottet

därför endast de spörsmål som berörs i övriga väckta motioner eller eljest tilldragit sig utskottets särskilda uppmärksamhet.

Spörsmålet om vilka fordringsanspråk som bör få tas ut genom införsel behandlas i de likalydande motionerna I: 981 och II: 1243. Motionärerna yrkar att de inledningsvis angivna införselberättigade fordringarna, upptagna i 1 § förslaget till införsellag, skall utökas med skadestånd på grund av brott. Motionärerna framhåller målsägandens begränsade möjligheter att få täckning för skada eller förlust, som drabbat honom, och uttalar att den enskildes skadeståndsanspråk på grund av brottslig gärning under inga förhållanden bör ha sämre rätt än statens anspråk på böter och viten.

Lämpligheten av att medge införsel för uttagande av skadestånd, och då främst skadestånd i anledning av brott, har under de senaste decennierna övervägts i en rad skilda sammanhang. Riksdagen har i frågan anfört vissa principiella betänkligheter men ansett den böra förutsättningslöst utredas, vilket nu också skett genom lagberedningens försorg. Beredningen har därvid sammanfattningsvis funnit att det knappast kan komma i fråga att generellt medge införsel för alla slags skadestånd men att det möjligen kunde övervägas att låta domstol för vissa kategorier av skadeståndsanspråk bestämma, om och i vad mån de må indrivnas genom införsel. Även en på detta sätt begränsad uppgift synes emellertid beredningen vara så vanskelig, att den ej utan starka skäl lämpligen bör åläggas domstolarna. Sådana skäl synes ej föreligga med hänsyn till de skadelidandes reparationsintresse. Från rent kriminalpolitiska synpunkter torde enligt beredningen värdet av att införa möjlighet till införsel för skadestånd vara mycket begränsat. Beredningen anser därför ej tillräckliga skäl föreligga att för ändamålet medge införsel med den effektiva utformning som institutet har. I stället förordar beredningen att skadestånd bör föras in under de bestämmelser som enligt beredningens förslag — och propositionen — skall gälla för fordringar i allmänhet. Departementschefen ansluter sig i propositionen till beredningens ställningstagande i denna del, varvid han särskilt understryker de betänkligheter som från kriminalpolitiska synpunkter vid remissbehandlingen uttalats av kriminalvårdsstyrelsen och samtliga hörda skyddskonsulenter.

Utskottet vill för sin del till en början framhålla att det givetvis är ett önskemål att trygga rätten till ersättning för dem som skadats genom brottsligt förfarande, särskilt då fråga är om personskador. Denna synpunkt har närmare utvecklats i utskottets utlåtande 1968: 44 i anledning av motioner om statligt bistånd till den som lidit skada genom brott. I utlåtandet anvisas också olika vägar att förbättra de skadelidandes skydd. Vid övervägande av lämpligheten att utnyttja införselinstitutet även för indrivning av skadestånd på grund av brott, vilken fråga ej berörts i nämnda utlåtande, bör av skäl som redovisats ovan beaktas att hänsyn till gäldenärerna kräver att institutets användningsområde inte vidgas utan mycket starka skäl. Vid bedömningen är givetvis av stor betydelse vilka möjligheter till

indrivning av fordringar som i övrigt står till buds. Som framgår av lagberedningens och departementschefens ställningstaganden har åtskilliga invändningar rests mot att medge införsel för skadestånd. Utskottet vill särskilt understryka att i de fall då det är mest angeläget att skadelidandes möjlighet att få ersättning förbättras, t. ex. vid våldsbrott, genomsnittligt torde vara fråga om ett klientel som regelmässigt inte skulle sköta sitt arbete med ett oavbrutet tryck av införsel för skadestånd över sig. För sådana fall skulle införsel sannolikt inte ge bättre resultat än den föreslagna nya ordningen för löneutmätning. I sammanhanget bör observeras den ovan nämnda möjligheten att privilegiera vissa fordringar genom att medge löneutmätning för dem under längre tid än tre månader. Som framhållits i det föregående bör fordringar på ersättning för person- eller egendomsskada på grund av brott därvid i första hand komma i fråga. Det anförda ger enligt utskottets mening vid handen att tillräckliga skäl inte föreligger att — vid sidan av de förbättrade indrivningsmöjligheter som effektiviseringen av löneutmätningen erbjuder — medge att skadeståndskrav får uttas genom införsel. I enlighet härmed avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 981 och II: 1243.

I anslutning till nu behandlade avsnitt vill utskottet beröra ett av lagrådet upptaget spörsmål av konstitutionell natur. Enligt 1 § i förslaget till införsellag får införsel äga rum för skatter och allmänna avgifter i fall som särskilt föreskrivs. Lagberedningens förslag innehöll härvidlag att införsel skulle få ske i fall som Kungl. Maj:t med riksdagen bestämmer. Utskottet har i likhet med lagrådet ingen erinran mot stadgandets utformning i propositionen men förutsätter att riksdagen i enlighet med gällande praxis i allmänhet kommer att höras då fråga uppkommer om införselinstitutet skall användas för skatter och allmänna avgifter.

Utskottet vill också något beröra ett spörsmål om företrädet vid konkurrens mellan införsel och utmätning. I 17 § i förslaget till införsellag föreskrivs att införsel för fordran som avser böter eller viten skall ändras eller hävas, om utmätning därigenom kan äga rum för annan fordran. I motiveringen till den ovan behandlade motionen II: 1237 har gjorts gällande att regeln skulle leda till att böter blir obetalda till större eller mindre del och ytterst till att talan väcks om deras förvandling. Bestämmelsen har tillkommit på förslag av lagberedningen och är ett undantag från huvudregeln att införsel går före utmätning. Den har motiverats med att införsel i dessa fall närmast fyller en kriminalpolitisk funktion, som dock inte är av sådan styrka att det möter betänkligheter att låta införseln stå tillbaka när det erfordras för att annat krav — vid ett enstaka tillfälle eller under begränsad tid — skall kunna uttas genom utmätning. Utskottet anser motiveringen bärande och förordar att bestämmelsen genomförs. Ett sådant ställningstagande gör det också lättare att godta att böter och viten även i fortsättningen skall vara införselbara. Det bör dock påpekas att lagberedningen ansett att de ifrågakvarande konkurrensfallen torde bli sällsynta.

Motionen II: 1244 tar upp ett i propositionen icke behandlat spörsmål rörande det s. k. förbehållsbeloppet vid införsel, dvs. det i 10 § i förslaget till införsellag omnämnda men icke närmare angivna belopp, som utmätningssmannen skall förbehålla gäldenären för eget underhåll och familjens behov samt till fullgörande av betalningsskyldighet till annan, vilken vid införsel njuter lika rätt som sökanden eller bättre rätt än denne. Motionärerna uttalar att svåra problem har orsakats av att förbehållsbeloppet i den hitillsvarande tillämpningen vida understigit socialhjälpens obligatoriska del, dvs. den hjälp som alla har rätt till och som skall täcka uppehälle och eventuella vårdbehov. Motionärerna anser att införsellagens förbehållsbelopp och nämnda socialhjälp bör sammanfalla, lämpligen på det sättet att utmätningssmännen följer den socialhjälpstaxa som antagits som norm för socialnämnderna. Motionsyrkandet innehåller att riksdagen skall uttala att förbehållsbeloppet i görligaste mån skall sammanfalla med gällande socialhjälpnormer.

Som framgår av det föregående är bestämmelsen om förbehållsbeloppet allmänt avfattad. Detta är också nödvändigt eftersom vid prövningen hänsyn måste tas till omständigheterna i varje särskilt fall. Avsikten är att förbehållsbelopp skall fastställas i varje införselmål, varvid gäldenärens fasta utgifter för hyra och för kostnader som är förenade med arbetet, såsom för arbetsredskap och för resor, skall beaktas. Vidare bör sjuklighet och invaliditet inom familjen inverka på bedömningen. Av betydelse kan också vara hur länge införseln kan beräknas pågå. Principen om individuell prövning skall enligt förarbetena till socialhjälpslagen också gälla vid meddelandet av socialhjälp. Tillämpningen av den nämnda principen utesluter naturligtvis inte att det kan vara lämpligt att, såsom sker på många håll hos indrivningsmyndigheterna och socialnämnderna, utnyttja tabeller med normalbelopp för olika familjesituationer till ledning för bedömandet i de särskilda fallen, förutsatt att vederbörande tjänsteman inte känner sig alltför bunden av tabellerna. Vad ovan sagts visar emellertid att det inte är möjligt att uppnå full överensstämmelse mellan förbehållsbelopp och socialhjälpens obligatoriska del. — Det kan tilläggas att den taxa motionärerna åsyftar torde vara en av Svenska kommunförbundets socialsektion utarbetad ersättningstaxa i fråga om kommunernas inbördes ersättningsskyldighet, vilken inte är avsedd att användas som norm för utgivande av understöd.

Som motionärerna framhåller är det givetvis önskvärt att ifrågavarande belopp i huvudsak överensstämmer. Avvikelserna synes också, att döma av det material utskottet haft till sitt förfogande, i allmänhet vara ganska små, varför de påtalade olägenheterna inte torde vara av större betydelse. Socialhjälpens belopp synes emellertid f. n., framför allt då underhållsbördan är stor, ligga något över förbehållsbeloppet. I sådana fall kan alltså gäldenären, då införsel meddelas, tvingas att leva på en lägre standard än socialhjälpstagare i allmänhet. Frekvensen av dessa fall torde emellertid komma att bli mindre, om den proposition, nr 144, om höjning av maximibelopp-

pet för extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid inkomstbeskattningen, som nyligen förelagts riksdagen, blir bifallen. Härigenom möjliggörs nämligen höjningar av de normalbelopp för existensminimum, som enligt vad ovan sagts allmänt tjäna till ledning vid utmätningmännens bestämmande av förbehållsbeloppet. En höjning av normalbeloppen kan därför förväntas i motsvarande mån leda till en enligt utskottets mening synnerligen väl-motiverad höjning av gäldenärens förbehållsbelopp. Därmed torde motionärernas önskemål i huvudsak bli tillgodosedda.

Slutligen vill utskottet beträffande förslaget till införsellag endast understryka vikten av att det i punkt 4 i övergångsbestämmelserna meddelade bemyndigandet för Kungl. Maj:t inte utnyttjas under längre tid än som oundgängligen erfordras för den i sammanhanget aktuella omorganisationen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa

att riksdagen måtte

A. antaga det genom förevarande proposition, nr 130, framlagda förslaget till införsellag utom såvitt avser 1 §;

B. med avslag på motionerna I: 981 och II: 1243 jämväl antaga förslaget såvitt avser 1 §;

C. med avslag på motionen II: 1237 antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i ut-sökningslagen;

D. i övrigt bifalla propositionen; samt

E. besluta att motionen II: 1244, i vad den ej kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført, icke skall föran-leda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 november 1968

På första lagutskottets vägnar:

ERIK SVEDBERG

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Hjorth (s), Ernulf (fp), Svanström (cp), Schött (h), fru Lilly Ohlsson (s) och herr Lidgard (h);

från andra kammaren: fru Löfqvist (s), fru Kristensson (h), fröken Bergegren (s), herrar Gustafsson i Borås (fp), Martinsson (s), Dockered (cp), Hansson i Piteå (s) och Sjöholm (fp).

Reservation

1) av herrar *Martinsson* (s) och *Sjöholm* (fp), vilka ansett dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 67 med orden »Utskottet vill» och slutar på s. 69 med orden »särskilda uppmärksamhet.» bort ha följande lydelse.

Utskottet delar i allt väsentligt de farhågor motionären givit uttryck åt. En styrning av exekutionen från sakexekution till löneexekution innebär ett övergivande av den princip som tidigare väglett lagstiftaren och som grundats på uppfattningen att arbetstagarens lön är i behov av särskilt skydd. Det är ett väsentligt samhällsintresse att arbetslust och arbetsglädje uppmuntras och inte — som ett realiserande av förevarande lagförslag i många fall skulle komma att innebära — förkvävs. Eftersom utmätning i fråga om sakegendom endast kan avse sådana gäldenärens tillhörigheter, som är att betrakta som mera lyxbetonade och i varje fall icke nödvändiga för liv och uppehälle, är denna form av verkställighet relativt skonsam. Den träffar rätt. Tidigare risk för realisationsförluster vid exekutiv försäljning av utmätt gods är därutöver numera praktiskt taget eliminerad sedan andra försäljningsformer, bl. a. anbudsförfarande, blivit möjliga. Löneexekution slår däremot blint och förhindrar gäldenären icke blott att anskaffa överflödsvaror — som sedermera skulle vara utmättningsbara — utan också sådant som räknas till livets nödtorft. Den för löneexekution utsatte hålls nere på existensminimum och är ur stånd att anskaffa kapitalvaror av varje slag, också de mest elementärt oundgängliga. Någon möjlighet till nyanskaffning av klädespersedlar till sig själv eller hustru och barn eller till komplettering av möbler eller annan utrustning till hemmet förefinns regelmässigt icke. Utskottet finner det vara av vikt att denna skillnad mellan sakexekution och löneexekution beaktas.

I realiteten innebär de nu föreslagna bestämmelserna för utmätning i lön att införselinstitutet görs tillämpligt å alla slag av fordringar. Detta synes utskottet olämpligt av flera skäl. Under det att för närvarande införsel för underhållsbidrag, skatt och böter är starkt tidsbegränsad genom snäva preskriptionsregler skulle de fordringar som nu föreslås få rätt till utmätning i lön kunna ansätta gäldenärens löneförmån utan någon som helst tidsgräns. Det förefaller utskottet vara olyckligt och orimligt att en löntagare skulle nödgas under hela sitt verksamma liv riskera ingrepp i sin lön och måhända på detta sätt redan som ung se möjligheterna till ett fullödigt liv definitivt spolerade för all framtid. — En allvarlig konsekvens av lagförslaget i denna del synes utskottet också ligga däri att en redan till stora delar osund avbetalningshandel skulle stimuleras och med sannolikhet urarta alltmer. Avbetalningssäljarna skulle här få väsentligt förbättrade möjligheter att i efterhand skaffa sig täckning för sina fordringar ur köparens lön, varför antalet köpslut kan antagas komma att stiga och vårdslösheten

och fördomsfriheten vid kontraktsskrivningen att öka. Det är minst av allt ett samhällsintresse att så sker. En förbättrad betalningsmoral skapas icke genom denna generositet gentemot avbetalningssäljarna. Sundare förhållanden inom detta område måste åvägbringas genom andra samhällsingripanden som främst måste inriktas på en krympning av denna form av handel.

De modifikationer till gäldenärens skydd som är avsedda att begränsa löneutmätningens tillämpning kan utskottet icke anse vara tillräckliga. Regeln att löneutmätning icke skall få verkställas om det med skäl kan antagas att gäldenären gjort vad han förmått för att betala skulden torde komma att få en ytterst varierande tillämpning inom skilda utmätningsskild distrikt. Bestämmelsen inbjuder till en obegränsad tolkningsfrihet. Då mera ingående undersökningar i fråga om gäldenärens betalningsförmåga vid skilda tillfällen av praktiska och arbetskraftsmässiga skäl icke torde kunna verkställas, kan vissa rutinförfaranden förmodas vinna insteg. Två skilda utgångspunkter kommer därvid att bilda underlaget för bedömningen. Vissa utmätningsskilda män — och de blir sannolikt i betydande majoritet — kommer att förutsätta betalningsovilja från gäldenärens sida och handla därefter. Andra — och de blir helt visst få — kommer att kräva en väl dokumenterad betalningsovilja för att ingripa. En ytterligt växlande rättspraxis är att vänta, vilket är betänkligt ur rättssäkerhetssynpunkt. — Erfarenheten har visat att avbetalningsköparen är den underlägsne parten i förhållandet mellan honom och säljaren. Den senare, ofta företrädd av inkassofirmor med tvivelaktiga affärsprinciper och en mängd påtryckningsmedel, ofta av ren trakasserikaraktär, kan utverka väsentliga eftergifter och medgivanden från köparen-gäldenärens sida. Med all säkerhet kommer därför i ett mycket stort antal fall köparen-gäldenären att i utmätningsskild ärendet »frivilligt» gå med på förlängd utmätningstid enligt lagförslaget regler. Det skydd som är förutsatt kommer därför att få begränsat eller ringa praktiskt värde.

Även vad motionären anför i fråga om personalbehovet vid exekutionsmyndigheterna är enligt utskottets mening värt beaktande. Det är nämligen uppenbart att den föreslagna formen för löneutmätning är utomordentligt mer arbets- och tidskrävande än sakutmätning. Eftersom sakutmätning är möjlig endast i egendom som mera sällan är anträffbar i normala hem betyder en formell förändring av reglerna för denna exekutionsform i praktiken föga eller intet och här uppstår sålunda icke någon arbetsbesparing. Löneutmätning blir en tillkommande arbetsuppgift av stort omfång. Antalet ärenden kommer att stiga genom den förmodade större effektiviteten och genom den planerade styrningen medelst avgiftsreducering. Enligt förslaget skall en ekonomisk undersökning av gäldenärens betalningsförmåga och betalningsovilja genomföras i varje ärende. Det må här anmärkas att en trolig konsekvens av regelutformningen blir att gäldenären i detta skede av handläggningen demonstrerar en betalningsovilja genom att börja amortera

för att undslippa att få arbetsgivaren inblandad i sina trassliga affärer. Härvid kan han förmodas ofta komma att överskatta sina möjligheter — det är en vanlig erfarenhet i den exekutiva verksamheten att så förhåller sig — och ärendet kommer då snart åter under utmätningsmannens handläggning. Hela mängden av löneutmätningssärenden skall registreras och delgivas, inkomststoppgift skall inhämtas från arbetsgivaren, den ekonomiska undersökningen skall — om det går — göras, varvid kontakt måste erhållas med gäldenären (något som mycket ofta erbjuder stora svårigheter), beslut skall fattas och delgivas arbetsgivare och gäldenär. Sedermera skall inbetalningar från arbetsgivaren bokföras och — när det gäller ett förutsatt flertal inbetalningar — särskilda kreditkort läggas upp och föras. Det är givet att allt detta kommer att bli synnerligen tids- och arbetskrävande, och en förstärkning av de exekutiva myndigheterna ter sig för utskottet ofrånkomlig. Även detta talar mot ett genomförande av förslaget om förändrade regler för löneutmätning. Utskottet avstyrker därför bifall till propositionen i denna del. Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen bör i övriga delar omarbetas med hänsyn till detta ställningstagande. Ett nytt förslag bör föreläggas 1969 års riksdag under dess vårsession, så att lagstiftningen i sin helhet kan träda i kraft den 1 juli 1969.

I övrigt ansluter sig utskottet i allt väsentligt till de tankegångar som ligger till grund för propositionen. I det följande behandlar utskottet därför endast de spörsmål som berörs i övriga väckta motioner eller eljest tilldragit sig utskottets särskilda uppmärksamhet.

dels att det avsnitt som börjar på s. 69 med orden »Utskottet vill» och slutar på s. 70 med orden »och II: 1243.» bort ha följande lydelse.

Utskottet vill — — — (lika med utskottet) — — — över sig. Också för löntagare i allmänhet kan, som närmare utvecklats i avsnittet rörande löneutmätning, ett långvarigt ianspråktagande av i stort sett den del av lönen som överstiger existensminimum få ödesdiga konsekvenser. I enlighet härmed avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 981 och II: 1243.

dels att det avsnitt på s. 70 som börjar med orden »Utskottet vill» och slutar med orden »bli sällsynta.» skall utgå.

dels ock att utskottet under C bort hemställa,
att riksdagen måtte

C. *dels* med bifall till motionen II: 1237 avslå det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i utsökningslagen, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att Kungl. Maj:t för 1969 års riksdag under dess vårsession framlägger ett nytt, i erforderliga delar jämkat förslag till lag om ändring i utsökningslagen.

2) av herrar *Schött*, *Lidgard* och fru *Kristensson* (samtliga h), vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 69 med »Lämpligheten av» och slutar på s. 70 med »och II: 1243.» bort ersättas med text av följande lydelse.

Den effektivisering av löneutmätningen, som genomförandet av propositionens förslag innebär, skulle otvivelaktigt medföra ökade möjligheter för dem som skadats genom brott att indriva de krav som skadorna eller förlusterna givit upphov till. Användningen av löneutmätningen är emellertid förbunden med åtskilliga spärrar, som i många fall torde hindra den skadelidande från att på denna väg komma till sin rätt. I denna riktning verkar också att skatter, böter och viten enligt förslaget till införsellag alljämt skall tillhöra de införselbara fordringarna. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angelägnare att en person som skadats genom brott får gottgörelse än att statens krav på böter och viten tillgodoses. Departementschefen framhåller att kriminalpolitiska skäl motiverar att böter och viten bör behålla sin privilegierade ställning. Utskottet godtar, om än med viss tvekan, denna uppfattning men anser att sådana och andra skäl, främst av humanitär natur, med större styrka talar för att skadestånd på grund av brottslig gärning bör kunna tas ut genom införsel. På grund härav vill utskottet, i likhet med ett stort antal av de remissorgan som hörts i detta lagstiftningsärende, förorda att möjlighet härtill öppnas. Som lagberedningen påvisat kan vissa invändningar resas mot genomförandet av en sådan ordning. Enligt utskottets mening är emellertid en lösning i förevarande hänseende så angelägen att lagstiftning inte bör underlåtas på grund av svårigheter att finna en från alla synpunkter lämplig utformning av bestämmelserna. Invändningarnas styrka minskas också om införselmöjligheten begränsas till vissa slag av fordringar inom den nämnda kategorin. Lagberedningen har själv angivit införsel för skadestånd vid uppsåtliga brott som en tänkbar begränsning. Även beträffande sådana fordringar kan man tänka sig vissa inskränkningar, t. ex. att det bör ankomma på domstolen som fastställer skadeståndet att bestämma det belopp som högst får uttas genom införsel. Dessa och andra tänkbara lösningar bör enligt utskottets mening skyndsamt bli föremål för ytterligare överväganden. Lämpligast är måhända att frågorna prövas i samband med en allmän översyn av problemen rörande ersättning till dem som drabbas av brott. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de närmare formerna för arbetets bedrivande. I avvaktan på resultaten av översynen bör propositionen godtas i förevarande del.

dels att utskottet under B bort hemställa,
att riksdagen måtte

B. *dels* antaga förslaget såvitt avser 1 §, *dels* i anledning av motionerna I: 981 och II: 1243 hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning rörande införsel för skadestånd på grund av brott.